חולין

עין יעקב

geulaquiz.com

פרק א

א חולין פרק א - כְּתִיב: (דברים כ״ג:כ״ג) ״וְכִי תֶחְדַּל לִנְדֹּר לֹא יִהְיֶה בְךָ חֵטְא״, וּכְתִיב: (קהלת ה׳:ד׳) ״טוֹב אֲשֶׁר לֹא תִדֹּר, מִשֶּׁתִּדּוֹר וְלֹא תְשַׁלֵּם״, וְתַנְיָא: טוֹב מִזֶּה וּמִזֶּה, שֶׁאֵינוֹ נוֹדֵר כָּל עִקָּר, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: טוֹב מִזֶּה וּמִזֶּה, נוֹדֵר וּמְשַׁלֵּם.

ב א ״וּמֶלֶךְ יְשָׁרְאֵל וִיהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה יֹשְׁבִים אִישׁ עַל כִּסְאוֹ, מְלֻבָּשִׁים בְּגָדִים בְּגֹרֶן פֶּתַח שַׁעַר שֹׁמְרוֹן״. (מלכים א כ״ב:י׳) מַאי ׳גֹּרֶן׳? אִילֵימָא גֹּרֶן מַמָּשׁ, אַטוּ שַׁעַר שׁוֹמְרוֹן גֹּרֶן הֲוָה? אֶלָּא כִּי גֹּרֶן, דִּתְנַן: סַנְהֶדְרִין הָיְתָה כַּחֲצִי גֹּרֶן עֲגֻלָּה, כְּדֵי שֶׁיְּהוּ רוֹאִין זֶה אֶת זֶה. (מלכים א י״ז:ו׳) ״וְהָעֹרְבִים מְבִיאִים לוֹ לֶחֶם וּבָשָׂר בַּבֹּקֶר, וְלֶחֶם וּבָשָׂר בָּעֶרֶב״. אָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר רַב: מִבֵּי טַבְּחֵי דְּאַחְאָב מְבִיאִין לוֹ, עַל פִּי הַדִּבּוּר. מַאי עוֹרְבִים? אָמַר רַבִּינָא: עוֹרְבִים מַמָּשׁ.

ג ב תַּנְיָא: (ויקרא א) ״מִן הַבְּהֵמָה״, לְהָבִיא בְּנֵי אָדָם שֶׁהוֹמִין לִבְהֵמָה. מִכָּאן אָמְרוּ: מְקַבְּלִין קָרְבָּנוֹת מִפּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל, כְּדֵי שֶׁיַּחְזְרוּ בָּהֶם בִּתְשׁוּבָה, חוץ מִן הַמּוּמָר, (לנסך) [וּמְנַסֵּךְ] אֶת הַיַּיִן, וּמְחַלֵּל שַׁבָּתוֹת בְּפַרְהֶסְיָא וְכָל הֵיכָא דִּכְתִיב ׳בְּהֵמָה׳, גְּרִיעוּתָא הִיא? וְהָא כְּתִיב: (תהילים ל״ו:ז׳) ״אָדָם וּבְהֵמָה תּוֹשִׁיעַ ה׳״, וְאָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר רַב: אֵלּוּ בְּנֵי אָדָם שֶׁהֵם עֵירֻמִּים בְּדַעַת וּמְשִׁימִין עַצְמָן כִּבְהֵמָה. הָתָם כְּתִיב ״אָדָם וּבְהֵמָה״, הָכָא, ׳בְּהֵמָה׳ לְחוּדָּהּ כְּתִיב. וְכָל הֵיכָא דִּכְתִיב ״אָדָם וּבְהֵמָה״, מַעֲלְיוּתָא הִיא? וְהָכְתִיב: (ירמיהו ל״א:כ״ז) ״וְזָרַעְתִּי אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל וְגוֹ׳ זֶרַע אָדָם וְזֶרַע בְּהֵמָה״. הָתָם קָא חַלְקִיהּ קְרָא, זֶרַע אָדָם לְחוּד, וְזֶרַע בְּהֵמָה לְחוּד.

ד ג רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר שַׁדְּרֵיהּ רַבִּי מֵאִיר לְאַתּוּיֵי חַמְרָא מִבֵּי כּוּתָאֵי, אַשְׁכְּחֵיהּ הַהוּא סָבָא. אָמַר לֵיהּ: (משלי כ״ג:ב׳) ״וְשַׂמְתָּ שַׂכִּין בְּלֹעֶךָ אִם בַּעַל נֶפֶשׁ אָתָּה״. הָלַךְ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר וְסִפֵּר דְּבָרִים לִפְנֵי רַבִּי מֵאִיר. וְגָזַר עֲלֵיהֶם. מַאי טַעְמָא? אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: דְּמוּת יוֹנָה מָצְאוּ לָהֶם בְּרֹאשׁ הַר גְּרִיזִים, שֶׁהָיוּ עוֹבְדִים אוֹתָהּ. [וְרַבִּי מֵאִיר לְטַעֲמֵיהּ דְּחַיֵּישׁ לְמִיעוּטָא, וְגָזַר רוּבָּא אַטּוּ מִיעוּטָא]. פַּשְׁטֵיהּ דְּקְרָא בְּמַאי כְּתִיב? בְּתַלְמִיד הַיּוֹשֵׁב לִפְנֵי רַבּוֹ. דְּתָנֵי רַבִּי חִיָּא: (שם) ״כִּי תֵשֵׁב לִלְחוֹם אֶת מוֹשֵׁל, בֵּין תָּבִין אֵת אֲשֶׁר לְפָנֶיךָ, וְשַׂמְתָּ שַׂכִּין בְּלֹעֶךָ״ וְגוֹ׳. אִם יוֹדֵעַ תַּלְמִיד בְּרִבּוֹ שֶׁיּוֹדֵעַ לְהַחֲזִיר לוֹ טַעַם, ׳בֵּין׳! וְאִם לָאו, ״תָּבִין אֵת אֲשֶׁר לְפָנֶיךָ, וְשַׂמְתָּ שַׂכִּין בְּלֹעֶךָ, אִם בַּעַל נֶפֶשׁ אָתָּה״, פְּרֹשׁ הֵימֶנּוּ!

ה ד הֵעִיד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן זְרוּז בֶּן חָמְיוֹ שֶׁל רַבִּי מֵאִיר לְפְנֵי רַבִּי, עַל רַבִּי מֵאִיר שֶׁאָכַל עֶלָּה שֶׁל יָרָק בְּבֵית שְׁאָן, וְהִתִּיר רַבִּי אֶת בֵּית שְׁאָן כֻּלָּהּ עַל יָדוֹ. חָבְרוּ עָלָיו אֶחָיו וּבֵית אָבִיו, אָמְרוּ לוֹ: מָקוֹם שֶׁאָבוֹתֶיךָ וַאֲבוֹת אֲבוֹתֶיךָ נָהֲגוּ בּוֹ אִסּוּר, אַתָּה תְּנַהֵג בּוֹ הֶתֵּר? דָּרַשׁ לָהֶם מִקְרָא זֶה: (מלכים ב י״ח:ד׳) ״וְכִתַּת נְחַשׁ הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה, כִּי עַד הַיָּמִים הָהֵמָּה הָיוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מְקַטְּרִים לוֹ; וַיִּקְרָא לוֹ: נְחֻשְׁתָּן״. אֶפְשָׁר, בָּא אֶסָּא וְלֹא בְּעָרוֹ? בָּא יְהוֹשָׁפָט וְלֹא בְּעָרוֹ? וַהֲלֹא כָּל עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁבָּעוֹלָם אֶסָּא וִיהוֹשָׁפָט בִּעֲרוּם? אֶלָּא מָקוֹם הִנִּיחוּ לוֹ אֲבוֹתָיו לְהִתְגַּדֵּר בּוֹ, אַף אֲנִי, מָקוֹם הִנִּיחוּ לִי אֲבוֹתַי לְהִתְגַּדֵּר בּוֹ. מִכָּאן לְתַלְמִיד חָכָם שֶׁאָמַר דָּבָר הֲלָכָה, שֶׁאֵין מְזִיחִים אוֹתוֹ, וְאַמְרֵי לָהּ: אֵין מַזְנִיחִים אוֹתוֹ. וַאֲמְרֵי לָהּ: אֵין מַזְחִיחִין אוֹתוֹ. מַאן דְּאָמַר: ׳מְזִיחִין׳, דִּכְתִיב: (שמות כ״ח:כ״ח) ״וְלֹא יִזַּח הַחֹשֶׁן״. וּמַאן דְּאָמַר: ׳אֵין מַזְנִיחִים׳, כְּתִיב: (איכה ג׳:ל״א) ״כִּי לֹא יִזְנַח לְעוֹלָם ה׳״. וּמַאן דְּאָמַר: ׳מַזְחִיחִין׳, דִּתְנַן: מְשָׁרְבוּ זְחוּחֵי הַלֵּב, רַבּוּ מַחֲלוֹקוֹת בְּיִשְׂרָאֵל.

ו ה אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵבִיא תַּקָּלָה עַל יְדֵי בְּהֶמְתָּן שֶׁל צַדִּיקִים. דְּרַבִּי פִּינְחָס בֶּן יָאִיר הֲוָה קָא אָזִיל לְפִדְיוֹן שְׁבוּיִים, פָּגַע בֵּיהּ בְּגִינָאֵי נַהֲרָא. אָמַר לֵיהּ: גִּינָאֵי, חֻלַּק לְמֵימֵיךָ וְאֶעֱבֹר בְּךָ. אָמַר לוֹ: אַתָּה הוֹלֵךְ לַעֲשׂוֹת רְצוֹן קוֹנְךָ, וַאֲנִי הוֹלֵךְ לַעֲשׂוֹת רְצוֹן קוֹנִי. אַתָּה סָפֵק אִי אַתָּה עוֹשֶׂה, סָפֵק אִי אֲנִי עוֹשֶׂה. אָמַר לוֹ: אִם אִי אַתָּה חוֹלֵק, גּוֹזְרֵנִי עָלֶיךָ שֶׁלֹּא יַעַבְרוּ בְּךָ מַיִם לְעוֹלָם, חָלַק לֵיהּ. הֲוָה הַהוּא גַּבְרָא דַּהֲוָה דָּאֲרֵי חִיטֵּי לְפִיסְחָא, אָמַר לֵיהּ: חֻלַּק לֵיהּ נַמֵּי לְהַאי, דִּבְמִצְוָה עָסִיק, חָלַק לֵיהּ. הֲוָה הַהוּא טַיָּעָא דְּלָוֶה בַּהֲדֵיהוּ, וְאָמַר לֵיהּ: חֻלַּק לֵיהּ נַמֵּי לְהַאי, דְּלָא לֵימָא: כְּךָ עוֹשִׂין לִבְנֵי לְוָיָה. חָלַק לֵיהּ. אָמַר רַב יוֹסֵף: כַּמָּה נְפִישֵׁי גַּבְרָא מִמֹּשֶׁה וְשִׁתִּין רִבְוָן, דְּאִלּוּ הָתָם חַד זִימְנָא, וְהָכָא תְּלַת זִימְנֵי. וְדִילְמָא הָכָא נַמֵּי חֲדָא זִימְנָא? אֶלָּא כְּמֹשֶׁה וְשִׁתִּין רִבְוָן. אִיקְּלַע לְהַהוּא אוּשְׁפִּיזָא, רָמוּ לֵיהּ שַׁעֲרֵי לְחַמְרֵיהּ, לָא אָכַל, חַבְטִינְהוּ, לָא אָכַל. נַקְרִינְהוּ, לָא אָכַל. אָמַר לְהוּ: דִּלְמָא לָא מְעַשְּׂרִינְהוּ וְאָכַל. אָמַר: עֲנִיָּה זוֹ הוֹלֶכֶת לַעֲשׂוֹת רְצוֹן קוֹנָהּ, וְאַתֶּם מַאֲכִילִין אוֹתָהּ טְבָלִים? שְׁמַע רַבִּי, נָפַק לְאַפּוֹיֵהּ, אָמַר לֵיהּ: רְצוֹנְךָ סְעֹד אֶצְלִי? אָמַר לֵיהּ: הֵן. צָהֲבוּ פָּנָיו שֶׁל רַבִּי. אָמַר לֵיהּ: כְּמִדָּמֶּה אַתָּה שֶׁמַּדָּר הֲנָאָה מִיִּשְׂרָאֵל אֲנִי? יִשְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים הֵן, יֵשׁ רוֹצֶה וְאֵין לוֹ, וְיֵשׁ שֶׁיֵּשׁ לוֹ וְאֵינוֹ רוֹצֶה, וּכְתִיב: (משלי כ״ג:ו׳-ז׳) ״אַל תִּלְחַם [אֶת] לֶחֶם רַע עָיִן, וְאַל תִּתְאָו לְמַטְעַמּוֹתָיו, כִּי כְמוֹ שַׁעַר בְּנַפְשׁוֹ כֵּן הוּא, אֱכוֹל וּשְׁתֵה יֹאמַר לָךְ, וְלִבּוֹ בַל עִמָּךְ״. וְאַתָּה רוֹצֶה וְיֵשׁ לְךָ. הַשְׁתָּא מֵיקָא מְסַרְהֵיבְנָא, דִּבְמִלְתָא דִּמְצְוָה קָא טָרְחִנָא. כִּי הֲדַרְנָא אַתֵּינָא, עַיְלָנָא לְגַבָּךְ. כִּי אָתָא, אֵיתַרְמֵי עַל בָּהַהוּא פִּיתְחָא דַּהֲוּוּ קַיְימִין בֵּיהּ כּוּתְרַנְיָתָא חִיוַרְתָּא. אָמַר: מַלְאַךְ הַמָּוֶת בְּבֵיתוֹ שֶׁל זֶה, וַאֲנִי אֶסְעֹד אֶצְלוֹ? שְׁמַע רַבִּי, נָפַק לְאַפּוֹיֵהּ. אָמַר לֵיהּ: מְזַבְּנִינָא לְהוּ. אָמַר לֵיהּ: (ויקרא י״ט:י״ד) ״וְלִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשֹׁל״. מַפְקְרָנָא לְהוּ! מַפְשֵׁת הֵיזֵיקָא. עָקְרָנָא לְהוּ! אֵיכָא ״צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים״. קָטִילְנָא לְהוּ! אֵיכָא: (דברים כ) ״בַּל תַּשְׁחִית״, הֲוָה קָא מְבַטֵּשׁ בֵּיהּ טוּבָא, גָּבַהּ טוּרָא בֵּינַיְיהוּ. בָּכָה רַבִּי וְאָמַר: מַה בְּחַיֵּיהֶן כָּךְ, בְּמִיתָתָן עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. דְּאָמַר רַבִּי חָמָא בַּר חֲנִינָא: גְּדוֹלִים צַדִּיקִים בְּמִיתָתָן יוֹתֵר מִבְּחַיֵּיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר: (מלכים ב

י״ג:כ״א) ״וַיְהִי הֵם קֹבְרִים אִישׁ, וְהִנֵּה רָאוּ אֶת הַגְּדוּד, וַיַּשְׁלִיכוּ אֶת הָאִישׁ בְּקֶבֶר אֱלִישָׁע, וַיֵּלֶךְ וַיִּגַּע הָאִישׁ בְּעַצְמוֹת אֱלִישָׁע, וַיִּחי, וַיָּקָם עַל רַגְלָיו״. אָמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לְאַבַּיֵי: וְדִלְמָא לְקִיּוּמֵי בֵּיהּ בִּרְכָתָא דְּאֵלְיָהוּ, דִּכְתִיב: (שם ב) ״וַיְהִי נָא פִּי שְׁנַיִם בְּרוּחֲךָ אֵלָי״, אָמַר לֵיהּ: אִי הָכִי הַיְינוּ דִּתְנִינָא: ״עַל רַגְלָיו עָמַד, וּלְבֵיתוֹ לֹא הָלַךְ״, אֶלָּא בַּמָּה אִיקַּיֵּים? כִּדְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שֶׁרִפֵּא צָרַעַת נַעֲמָן, שֶׁהִיא שְׁקוּלָה כַּמֵּת, שֶׁנֶּאֱמַר: (במדבר י״ב:י״ב) ״אַל נָא תְּהִי כַּמֵּת״. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: לָמָּה נִקְרָא שְׁמָם ״יֵמִם״? שֶׁאֵימָתָן מֻטֶּלֶת עַל הַבְּרִיּוֹת. דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינָא: מֵימֵי לֹא שְׁאָלַנִי אָדָם עַל מַכַּת פִּרְדָּה וְחָיָה. וְהָא קָא חָזִינָא דְּחַיֵּי? אֵימַר: וְחָיָת. וְהָא קָא חָזִינָא דְּמִיתְסֵי? דְּחִיוְּרָן רֵישׁ כַּרְעֵיהוּ קָא אָמְרִינַן.

ז ״אֵין עוֹד מִלְּבַדּוֹ״. (דברים ד׳:ל״ה) אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: וַאֲפִלּוּ כְּשָׁפִים. הַהִיא אִיתְּתָא קָא מְהַדְּרָא לְמִשְׁקַל עַפְרָא מִתּוּתֵיהּ כַּרְעֵיהּ דְּרַבִּי חֲנִינָא. אָמַר לָהּ: שְׁקוּלִי, לָא מִסְתַּיְּעָא מִלְּתֵיךְ, ״אֵין עוֹד מִלְּבַדּוֹ״, כְּתִיב! וְהָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לָמָּה נִקְרָא שְׁמָם ׳כְּשָׁפִים׳? שֶׁמַּכְחִישִׁין פָּמַלְיָא שֶׁל מַעְלָה. שַׁאנִי רַבִּי חֲנִינָא, דִּנְפִישָׁא זְכוּתֵיהּ. וְאָמַר רַבִּי (אלעזר) [חֲנִינָא]: אֵין אָדָם נוֹקֵף אֶצְבָּעוֹ מִלְּמַטָּה, אֶלָּא אִם כֵּן מַכְרִיזִין עָלָיו מִלְּמַעְלָה, שֶׁנֶּאֱמַר: (תהילים ל״ז:כ״ג) ״מֵה׳ מִצְעֲדֵי גֶּבֶר כּוֹנָנוּ (משלי כ׳:כ״ד-כ״ה) וְאָדָם מַה יָּבִין דַּרְכּוֹ״. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: דַּם נִקּוּף מְרַצֶּה כְּדַם עוֹלָה. אָמַר רָבָא: בְּגוּדָל יָמִין וּבְנִקּוּף שְׁנֵי, וְהוּא דְּקָאָזִיל לִדְבַר מִצְוָה, אָמְרוּ עָלָיו עַל רַבִּי פִּינְחָס בֶּן יָאִיר: מֵימָיו לֹא בָּצַע עַל פְּרוּסָה שֶׁאֵינָהּ שֶׁלּוֹ, וּמִיּוֹם שֶׁעָמַד עַל דַּעְתּוֹ לֹא נֶהֱנָה מִסְּעֻדַּת אָבִיו.

ח ז אָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר רַב: תַּלְמִיד חָכָם צָרִיךְ (שידע) [שֶׁיִּלְמֹד] שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים: כְּתָב, שְׁחִיטָה וּמִילָה. וְרַב (חנינא) [חֲנַנְיָא] בַּר שִׁלְמְיָא מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב אָמַר: אַף קֶשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין, וּבִרְכַּת חֲתָנִים, וְצִיצִית.

ט בַּיִת אָפֵל, אֵין פּוֹתְחִין בּוֹ חַלּוֹנוֹת לְרְאוֹת אֶת נִגְעוֹ. הַנֵּי מִילֵּי הֵיכָא דְּלָא אִיתְחַזֵּק, אֲבָל הֵיכָא דְּאִיתְחַזֵּק, אִיתְחַזֵּק.

י יָתִיב רַב אֲחוֹרֵיהּ דְּרַבִּי חִיָּא, וְרַבִּי חִיָּא קַמֵּיהּ דְּרַבִּי, וְיָתִיב רַבִּי וְקָאָמַר: מִנַּיִן לִשְׁחִיטָה שֶׁהִיא בְּתָלוּשׁ? שֶׁנֶּאֱמַר: (בראשית כ״ב:י׳) ״וַיִּקַּח אֶת הַמַּאֲכֶלֶת לִשְׁחֹט״. אָמַר לֵיהּ רַב לְרַבִּי חִיָּא: מַאי קָאָמַר? אָמַר לֵיהּ: נ״ו דִּכְתִיב אַאוֹפְתָּא קָאָמַר. וְהָא קָרָא קָאָמַר? קָרָא, זְרִיזוּתֵיהּ דְּאַבְרָהָם קָא מַשְׁמַע לָן.

יא תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר ׳הַשְׁחָתָה׳, אֵינוֹ אֶלָּא דְּבַר עֶרְוָה וַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים. דְּבַר עֶרְוָה, דִּכְתִיב: (בראשית ו׳:י״ב) ״כִּי הִשְׁחִית כָּל בָּשָׂר אֶת דַּרְכּוֹ עַל הָאָרֶץ״. עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, דִּכְתִיב: (דברים ד׳:ט״ז) ״פֶּן תַּשְׁחִתוּן וַעֲשִׂיתֶם לָכֶם פֶּסֶל״.

יב ח כְּתוּב אֶחָד אוֹמֵר: (במדבר ח׳:כ״ד) ״מִבֶּן חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה״, וְכָתוּב אֶחָד אוֹמֵר: (שם ד) ״מִבֶּן שְׁלֹשִׁים״. (שנה״.) [אי־אֶפְשָׁר לוֹמַר ׳שְׁלֹשִׁים׳ שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר: ׳עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ׳, וְאי־אֶפְשָׁר לוֹמַר ׳עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ׳, שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר ׳שְׁלֹשִׁים׳], הָא כֵּיצַד? עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ לְתַלְמוּד, וּשְׁלֹשִׁים לַעֲבוֹדָה. מִכָּאן לְתַלְמִיד שֶׁלֹּא רָאָה סִימָן יָפֶה בְּמִשְׁנָתוֹ חָמֵשׁ שָׁנִים, שׁוּב אֵינוֹ רוֹאֶה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: שָׁלֹשׁ שָׁנִים, שֶׁנֶּאֱמַר: (דניאל א׳:ד׳) ״וּלְגַדְּלָם שָׁנִים שָׁלוֹשׁ [וּלְלַמְּדָם סֵפֶר וּלְשׁוֹן כַּשְׂדִּים״]. וְאֵידָךְ? שַׁאנִי לְשׁוֹן כַּשְׂדִּים, דְּקַלִּיל. וְאֵידָךְ? שַׁאנִי הִלְכוֹת עֲבוֹדָה, דְּתַקִּיפִין.

יג ט אָמְרוּ עָלָיו עַל רַבִּי חֲנִינָא, שֶׁהָיָה בֶּן שְׁמוֹנִים שָׁנָה, וְהָיָה עוֹמֵד עַל רַגְלוֹ אַחַת וְחוֹלֵץ מִנְעָלוֹ, וְנוֹעֵל מִנְעָלוֹ. אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: חַמִּין וְשֶׁמֶן שֶׁסָּכַתְנִי אִמִּי בְּיַלְדוּתִי, הֵם עָמְדוּ לִי בְּעֵת זִקְנוּתִי.

פרק ב

א **חולין פרק ב** - י דָּרַשׁ עוֹבֵר גְּלִילָאָה: בְּהֵמָה שֶׁנִּבְרֵאת מִן הַיַּבָּשָׁה, הֶכְשֵׁרָהּ בִּשְׁנֵי סִימָנִים. דָּגִים שֶׁנִּבְרְאוּ מִן הַמַּיִם הֶכְשֵׁרָן בְּזוֹלֵא כְלוּם. עוֹף שֶׁנִּבְרָא מִן הָרָקָק, הֶכְשֵׁרוֹ בְּסִימָן אֶחָד. אָמַר רַב שְׁמוּאֵל קַפּוּטְקָאָה: תְּדַע, שֶׁהֲרֵי עוֹפוֹת יֵשׁ לָהֶן קַשְׁקַשִּׁים בְּרַגְלֵיהֶם כַּדָּגִים. וְעוֹד שְׁאָלוֹ: כָּתוּב אֶחָד אוֹמֵר: (בראשית א׳:כ׳) ״וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים: יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם שֶׁרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל הָאָרֶץ״. אַלְמָא, מִמַּיָּא אִיבְרוּ, וּכְתִיב: (שם ב) ״וַיִּצֶר ה׳ אֱלֹהִים מִן הָאֲדָמָה כָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה וְאֵת כָּל עוֹף הַשָּׁמַיִם״. אַלְמָא, מֵאַרְעָא אִיבְרוּ. אָמַר לוֹ: מִן הָרָקָק נִבְרְאוּ. רָאוּ תַּלְמִידָיו מִסְתַּכְּלִים זֶה בָּזֶה, אָמַר לָהֶם: קָשֶׁה בְּעֵינֵיכֶם שֶׁדָּחִיתִי אֶת אוֹיְבִי בְּקַשׁ? מִן הַמַּיִם נִבְרְאוּ, וְלָמָּה הֻבְיָאן אֶל הָאָדָם? לִקְרוֹת לָהֶם שֵׁם. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: בְּלָשׁוֹן אַחֵרוֹן אָמַר לְאוֹתוֹ הֶגְמוֹן, וּבְלָשׁוֹן הָרִאשׁוֹן אָמַר לָהֶם לְתַלְמִידָיו, מְשׁוּם דִּכְתִיב עַל ׳וַיִּצֶר׳.

ב מְנָא הַנֵּי מִילֵּי? אָמַר שְׁמוּאֵל, דְּאָמַר קְרָא: (ירמיהו ט׳:ז׳) ״חֵץ שָׁחוּט לְשׁוֹנָם מִרְמָה דִּבֵּר״. תָּנֵי דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: [׳וְשָׁחַט׳], אֵין ׳וְשָׁחַט׳ אֶלָּא וּמָשַׁךְ, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: (מלכים א י׳:ט״ז) ״זָהָב שָׁחוּט״, וְאוֹמֵר: ״חֵץ שָׁחוּט לְשׁוֹנָם מִרְמָה דִּבֵּר״. מַאי ׳וְאוֹמֵר׳? וְכִי תֵּימָא: ״זָהָב שָׁחוּט״ שֶׁנִּטְּלָה כַּחוּט הוּא. תָּא שְׁמַע: ״חֵץ שָׁחוּט לְשׁוֹנָם״. רָבָא חֲוָה בָּדִיק לְהוּ גִּירָא לְרַבִּי יוֹנָה בַּר תַּחְלִיפָא, וְשָׁחַט בָּהּ עוֹפָא בַּהֲדֵי דְּפָרַח.

ג יא כְּתִיב: (יחזקאל ד׳:י״ד) ״וָאֹמַר אֲהָהּ ה׳ אֱלֹהִים הִנֵּה נַפְשִׁי לֹא מְטֻמָּאָה, וּנְבֵלָה וּטְרֵפָה לֹא אָכַלְתִּי מִנְּעוּרַי וְעַד עַתָּה. וְלֹא בָא בְּפִי בְּשַׂר פִּגּוּל״. ״הִנֵּה נַפְשִׁי לֹא מְטֻמָּאָה״, שֶׁלֹּא הִרְהַרְתִּי בַּיּוֹם לָבוֹא לִידֵי טֻמְאָה בַּלַּיְלָה. ״וּנְבֵלָה וּטְרֵפָה לֹא אָכַלְתִּי מִנְּעוּרַי״, שֶׁלֹּא אָכַלְתִּי בְּשַׂר כּוֹס כּוֹס מֵעוֹלָם. ״וְלֹא בָא בְּפִי

בְּשַׂר פִּגּוּל״, שֶׁלֹּא אָכַלְתִּי מִבְּהֵמָה שֶׁהוֹרָה בָּהּ חָכָם. מִשּׁוּם רַבִּי [נָתָן] אָמְרוּ: שֶׁלֹּא אָכַלְתִּי מִבְּהֵמָה שֶׁלֹּא הוּרְמוּ מַתְּנוֹתֶיהָ.

ד פְּסוּלָה אֵין, זִבְחֵי מֵתִים לָא. וּרְמִינְהוּ: הַשּׁוֹחֵט לְשֵׁם הָרִים, לְשֵׁם גְּבָעוֹת, לְשֵׁם נְהָרוֹת, לְשֵׁם מִדְבָּרוֹת, לְשֵׁם חַמָּה וּלְבָנָה, לְשֵׁם כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. לְשֵׁם מִיכָאֵל שַׂר הַגָּדוֹל, לְשֵׁם שִׁלְשׁוּל קָטָן, חֲרֵי אֵלּוּ זִבְחֵי מֵתִים. אָמַר אַבַּיֵי: לָא קַשְׁיָא. הָא, דְּאָמַר לְהַר. הָא, דְּאָמַר לְגַבְרָא־דְּהַר. דִּיקָא נַמִּי דְּקָתָנֵי: דּוּמְיָא דְּמִיכָאֵל שַׂר הַגָּדוֹל, שְׁמַע מִינָּה.

פרק ג

א **חולין פרק ג** - יב תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: (ויקרא י״א:ב׳) ״זֹאת הַחַיָּה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ״, מְלַמֵּד שֶׁתָּפַס הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִכָּל מִין וּמִין, וְהֶרְאָה לוֹ לְמֹשֶׁה, וְאָמַר לוֹ: זֹאת אֱכֹל, וְזֹאת לֹא תֹאכַל.

ב [תַּנְיָא. נִקְּבָה הַקֻּבָּה. נִקְּבוּ הַדַּקִּים, טְרֵפָה. רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף נִקְּבָה הַמָּרָה]. אָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר יוֹסֵף, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מַאי אֲהַדְּרוּ לֵיהּ חַבְרַיָּיהּ לְרַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה? (איוב ט״ז:י״ג) ״יִשְׁפֹּךְ לָאָרֶץ מְרֹרָתִי״, וַעֲדַיִן אִיּוֹב קַיָּם, אָמַר לֵיהּ: אֵין מַזִּכִּירִין מַעֲשֶׂה נִסִּים, דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי, (שם) ״יְפַלַּח כִּלְיוֹתַי וְלֹא יַחְמֹל״, מִי קָא חַיֵּי? אֶלָּא נִיסָּא שַׁאנִי, דִּכְתִיב: (שם) רַק אֶת נַפְשׁוֹ שְׁמֹר״, הָכָא נַמִּי, נִיסָּא שַׁאנִי.

ג יג תַּנְיָא, דָּן אֶת הַדִּין, זָכָה וְחַיֵּב, טִמֵּא וְטִהֵר, אָסַר וְהִתִּיר, וְכֵן הָעֵדִים שֶׁהֵעִידוּ, כֻּלָּם רַשָּׁאִין לִקַּח, אֲבָל אָמְרוּ חֲכָמִים: הַרְחֵק מִן הַכִּעוּר וּמִן הַדּוֹמֶה לוֹ.

ד יד אָמַר רַב חִסְדָּא: אֵיזֶהוּ תַּלְמִיד חָכָם? הָרוֹאֶה טְרֵפָה לְעַצְמוֹ. וְאָמַר רַב חִסְדָּא: אֵיזֶהוּ: (משלי ט״ו:כ״ז) ״וְשׂוֹנֵא מַתָּנֹת יִחְיֶה״, זֶה הָרוֹאֶה טְרֵפָה לְעַצְמוֹ. דָּרַשׁ מַר זוּטְרָא מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב חִסְדָּא: כָּל מִי שֶׁקּוֹרֵא וְשׁוֹנֶה, וְרוֹאֶה טְרֵפָה לְעַצְמוֹ וְשִׁמֵּשׁ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר: (תהילים קכ״ח:ב׳) ״יְגִיעַ כַּפֶּיךָ כִּי תֹאכֵל, אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ״. רַב זְבִיד אָמַר: זוֹכֶה וְנוֹחֵל שְׁנֵי עוֹלָמוֹת, הָעוֹלָם הַזֶּה, וְהָעוֹלָם הַבָּא. ״אַשְׁרֶיךָ״, בָּעוֹלָם הַזֶּה, ״וְטוֹב לָךְ״, לָעוֹלָם הַבָּא. רַבִּי אֶלְעָזָר כִּי הֲווּ מְשַׁדְּרֵי לֵיהּ מִבֵּי נְשִׂיאָה מִידֵי, לָא שָׁקִיל, וְכִי הֲווּ מְזַמְּנֵי לֵיהּ, לָא אָזֵיל. אָמַר: לָא קָא בָּעֵי מַר דְּאֵיתֵי? דִּכְתִיב: (משלי ט״ו:כ״ז) ״וְשׂוֹנֵא מַתָּנֹת יִחְיֶה״. רַבִּי זֵירָא, כִּי מְשַׁדְּרֵי לֵיהּ, לָא שָׁקִיל. כִּי הֲווּ מְזַמְּנֵי לֵיהּ, אָזֵיל, אָמַר: אִתְיַקּוּרֵי הוּא דְּמִתְיַקְּרוּ בִּי.

ה טו תַּנְיָא: (במדבר ו׳:כ״ג) ״כֹּה תְבָרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל״, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: לָמַדְנוּ בְּרָכָה לְיִשְׂרָאֵל מִפִּי כֹּהֲנִים, לְכֹהֲנִים עַצְמָן לֹא לָמַדְנוּ, כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר: ״וַאֲנִי אֲבָרֲכֵם״, הֲוֵי אוֹמֵר כֹּהֲנִים מְבָרְכִים לְיִשְׂרָאֵל, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְבָרֵךְ לַכֹּהֲנִים. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: לָמַדְנוּ בְּרָכָה לְיִשְׂרָאֵל מִפִּי כֹּהֲנִים, מִפִּי גְּבוּרָה לֹא לָמַדְנוּ. כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר: ״וַאֲנִי אֲבָרֲכֵם״, הֲוֵי אוֹמֵר: כֹּהֲנִים מְבָרְכִין לְיִשְׂרָאֵל, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַסְכִּים (עליהם) [עַל יָדָם]. אֶלָּא רַבִּי עֲקִיבָא, בְּרָכָה לַכֹּהֲנִים מְנָא לָן? אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: (בראשית י״ב:ג׳) מ״וַאֲבָרְכָה מְבָרְכֶיךָ״ (וסימניך: ישמעאל כהנא מסיעא) [ומאי מְסַיְּעָא] כֹּהֲנֵי? דְּמוּקֵי לָהּ לִבְרָכַת כֹּהֲנִים בְּמָקוֹם בְּרָכָה דְּיִשְׂרָאֵל.

ו אָמַר רַב מְנַשְׁיָא: הֲנֵי דִּכְרֵי דְּגַנְּבֵי גַּנְּבֵי, אֵין חוֹשְׁשִׁין מִשּׁוּם רְסוּק אֵיבָרִים. מַאי טַעְמָא? כִּי שָׁדוּ לְהוּ, אַמְתְּנַיְהוּ שָׁדוּ לְהוּ, כִּי הֵיכִי דְּלִירְהֲטוּ קַמַּיְהוּ. אֲהַדְּרִינְהוּ, וַדַּאי חַיְשִׁינַן. וַהֲנֵי מִילֵּי דַּאֲהַדְּרִינְהוּ מֻחְמַת יִרְאָה, אֲבָל מֻחְמַת תְּשׁוּבָה, תְּשׁוּבָה מַעֲלְיָתָא הוּא דְּעָבְדֵי.

ז [פְּסָקָא. וְאֵלּוּ כְּשֵׁרוֹת בַּבְּהֵמָה: נִקְּבָה הַגַּרְגֶּרֶת, אוֹ שֶׁנִּסְדְּקָה]. עַד כַּמָּה תֶּחְסַר? [רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: עַד כְּאִיסָּר הָאִיטַלְקִי]. אָמַר זְעִירִי: אַתּוּן דְּלָא מִיתְחֲמֵי לְכוֹן שִׁיעוּרָא, שְׁעוּרֵיהּ כִּדְינָרָא קוֹרְדִינָאָה, וַהֲוֵי כִּפְשִׁיטָא זוּטְרָתִי, וּמִשְׁתַּכְחָא בֵּינֵי פְּשִׁיטֵי דְּפוּמְבְּדִיתָא. אָמַר רַבִּי חַנָּא פְּתוֹרָאָה: עִילָּאֵי מִינָּאֵי הֲוָה קָאֵי בַּר נַפְחָא, וּבָעָא מִינָּאֵי דִּינָרָא קוֹרְדִינָאָה לְשִׁעוּרֵי בֵּיהּ טְרֵיפָתָא, וּבָעִית לְמֵיקַם מִקַּמֵּיהּ, וְלָא שָׁבְקַנִי. אָמַר לִי: שֵׁב, בְּנִי שֵׁב, אֵין בַּעֲלֵי אַמָּנְיוֹת רַשָּׁאִין לַעֲמֹד מִפְּנֵי תַּלְמִידֵי חֲכָמִים בְּשָׁעָה שֶׁעֲסוּקִים בְּמְלַאכְתָּם. וְלָא? (והתניא) [וְהָתְנַן]: כָּל בַּעֲלֵי אַמָּנוּת עוֹמְדִים מִפְּנֵיהֶם, וְשׁוֹאֲלִין בִּשְׁלוֹמָן, וְאוֹמְרִים לָהֶם: אַחֵינוּ אַנְשֵׁי מָקוֹם פְּלוֹנִי, בּוֹאֲכֶם בְּשָׁלוֹם. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מִפְּנֵיהֶם עוֹמְדִין, מִפְּנֵי תַּלְמִיד חָכָם אֵין עוֹמְדִין. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר אַבִּין: בּוֹא וּרְאֵה כַּמָּה חֲבִיבָה מִצְוָה בִּשְׁעָתָהּ, שֶׁהֲרֵי מִפְּנֵיהֶן עוֹמְדִים, מִפְּנֵי תַּלְמִידֵי חֲכָמִים אֵין עוֹמְדִים, מִמַּאי? דִּלְמָא כְּדֵי שֶׁלֹּא תְּהֵא נִמְצָא מַכְשִׁילָן לֶעָתִיד לָבוֹא.

ח טז כְּתִיב: (דברים ל״ב:ו׳) ״הוּא עָשְׂךָ וַיְכֹנְנֶךָ״. מְלַמֵּד שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כּוֹנָנְיוֹת בָּאָדָם, שֶׁאִם נֶהְפַּךְ אֶחָד מֵהֶם, אֵינוֹ יָכוֹל לִחְיוֹת. תַּנְיָא, הָיָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: ״הוּא עָשְׂךָ וַיְכֹנְנֶךָ״, כְּרָכָא, דְּכוּלָּא בֵּיהּ: מִמֶּנּוּ כְּהֲנָיו, מִמֶּנּוּ נְבִיאָיו, מִמֶּנּוּ שָׁרָיו, מִמֶּנּוּ מְלָכָיו, שֶׁנֶּאֱמַר: (זכריה י׳:ד׳) ״מִמֶּנּוּ פִּנָּה, מִמֶּנּוּ יָתֵד״ וְגוֹ׳. הַהוּא רוֹמָאָה דְּחַזְיֵהּ לְהַהוּא גַּבְרָא דְּנָפַל מֵאִיגָּרָא לְאַרְעָא, פָּקַע כְּרֵסֵיהּ וְנָפַק מְעַיְנֵיהּ, אַתְיוּהָ לְבֶרְיֵהּ, וְשַׁחְטֵיהּ קַמֵּיהּ בַּאֲחִיזַת עֵינַיִם, אִינְגִּיד וְאִיתְּנַח, עוּל לְמְעַיְנֵיהּ, וְחַיְטֵיהּ לְכֶרְסֵיהּ.

ט יז אָמְרוּ עָלָיו עַל רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן חֲלַפְתָּא, שֶׁעָסְקָן בִּדְבָרִים הָיָה, [וְהָיָה עוֹשֶׂה דָּבָר לְהוֹצִיא מִלִּבּוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה, שֶׁהָיָה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם נִטְּלָה הַנּוֹצָה פְּסוּלָה. וְתַרְנְגֹלֶת הָיְתָה לוֹ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן חֲלַפְתָּא, שֶׁנִּטְּלָה נוֹצָה שֶׁלָּהּ, וְהִנִּיחָהּ בְּתַנּוּר, וְטָלָה עָלֶיהָ בְּמַטְלִית שֶׁל טַרְסִיִּים, וְגִדְּלָה כְּנָפַיִם הָאֲחוֹרוֹנִים

יוֹתֵר מִן הָרִאשׁוֹנִים. וְדִלְמָא קָסָבַר רַבִּי יְהוּדָה: טְרֵפָה מַשְׁבַּחַת? אִם כֵּן, בְּמִידֵי דְּמִיטַרְפָא, בָּהּ הִגְדִּילָה כְּנֶגֶד הָאַחֲרוֹנִים יוֹתֵר מִן הָרִאשׁוֹנִים]? מַאי עֲסָקָן בִּדְבָרִים? אָמַר רַב מְשַׁרְשְׁיָא: דִּכְתִיב: (משלי ו׳:ו׳-ח׳) ״לֵךְ אֶל נְמָלָה עָצֵל, רְאֵה דְרָכֶיהָ וַחֲכָם, אֲשֶׁר אֵין לָהּ קָצִין, שֹׁטֵר וּמֹשֵׁל, תָּכִין בַּקַּיִץ לַחְמָהּ״. אָמַר: אֵיזִיל אֶחְזֵי אִי וַדַּאי הוּא דְּלֵית לְהוּ מַלְכָּא. אָזַל בִּתְקוֹפַת תַּמּוּז, פָּרְסֵיהּ לְגָלִימָא אַקִּינָא דְּשׁוּמְשְׁמַנֵי. נָפַק אָתָא חַד מִינַיְהוּ, אַתְּנַח בֵּיהּ סִימָנָא, עַל, אָמַר לְהוּ: ״נָפַל טוּלָא״. נָפְקוּ וְאַתּוּ, דַּלְיֵיהּ לְגָלִימָא, נָפַל שִׁמְשָׁא, נָפְלוּ עֲלֵיהּ וְקָטְלֵיהּ. אָמַר: שְׁמַע מִינָּהּ לֵית לְהוּ מַלְכָּא. דְּאִי אִית לְהוּ, הַרְמָנָא דְּמַלְכָּא לָא לִיבָּעֵי? אָמַר לֵיהּ רַב (אדא) [אַחָא] בְּרֵיהּ דְּרָבָא לְרַב אַשִׁי: וְדִלְמָא מַלְכָּא הֲוָה בַּהֲדַיְהוּ? אִי נַמִּי, הַרְמָנָא דְּמַלְכָּא הֲוּוּ נְקִיטֵי? אִי נַמִּי, בֵּין מַלְכָּא לְמַלְכָּא הֲוָה? דִּכְתִיב: (שופטים י״ז:ו׳) ״בַּיָּמִים הָהֵם אֵין מֶלֶךְ בְּיִשְׂרָאֵל, אִישׁ הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה״. אֶלָּא סְמוֹךְ אַהֵימְנוּתֵיהּ דִּשְׁלֹמֹה.

י יח אָמַר רַב יְהוּדָה: הַאי מַאן דְּאָכַל תְּלַת תַּקְלֵי חִלְתִּית אַלִיבָּא רֵיקָנָא, מִשְׁתַּלֵּחַ מַשְׁכֵּיהּ. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ: בְּדִידִי הֲוָה עוּבְדָא, וַאֲכָלִי חַד תִּקְלָא חִלְתִּית, וְאִי לָא דַּיַּתְבִי בְּמַיָּא, מִשְׁתַּלֵּחַ מַשְׁכָּאי, וְקַיְּמִתִּי בְּעַצְמִי: (קהלת ז׳:י״ב) ״הַחָכְמָה תְּחַיֶּה בְּעָלֶיהָ״. הַהוּא בַּר טַבְיָא דְּאַתִּי לְבֵי רֵישׁ גָּלוּתָא, דַּהֲוָה מִפְקָקָן כַּרְעָן בַּתְרֵיהּ, בְּדָקֵיהּ רַב בְּצֹאֶת הַגִּידִין וַאֲכִשְׁרֵיהּ. סָבַר לְמֵיכַל מִינֵיהּ בְּאוּמְצָא, אָמַר לֵיהּ שְׁמוּאֵל: לָא חַיִּישׁ מַר לְנִקּוּרֵי? אָמַר לֵיהּ: מַאי תַּקָּנְתֵּיהּ? נַיְתְבֵיהּ בְּתַנּוּרָא, דְּאִיהוּ בָּדִיק נַפְשֵׁיהּ, אוֹתְבֵיהּ, נָפַל תִּילְחֵי תִּילְחֵי. קָרֵי שְׁמוּאֵל עֲלֵיהּ דְּרַב: (משלי י״ב:כ״א) ״לֹא יְאֻנֶּה לַצַּדִּיק כָּל אָוֶן״. קָרֵי רַב עֲלֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל: (דניאל ד׳:ו׳) ״וְכָל רָז לָא אָנֵס לָךְ״.

יא יט הַהוּא עִיזָא כַּרְכּוּז דַּהֲוָאי בֵּי רֵישׁ גָּלוּתָא, דְּעָקוּר מְלָא צַנָּא דְּתַרְבָּא מִינָּהּ. רַב אַחָאי אָסַר, רַב שְׁמוּאֵל בְּרֵיהּ דְּרַבִּי אַבָּהוּ אָכַל מִינֵיהּ. קָרֵי אֲנַפְשֵׁיהּ: (משלי י״ח:כ׳) ״מִפְּרִי פִי אִישׁ תִּשְׂבַּע בִּטְנוֹ״. שָׁלְחוּ מִתָּם: הִלְכָתָא כְּוָתֵיהּ דְּרַב שְׁמוּאֵל בְּרֵיהּ דְּרַבִּי אַבָּהוּ, וְהִזָּהֲרוּ בְּרַבֵּינוּ אַחָאי, שֶׁמֵּאִיר עֵינֵי גּוֹלָה הוּא.

יב כ אָמַר לֵיהּ קֵיסָר לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה: אֱלֹהֵיכֶם כְּאַרְיֵה מִתְיַל, דִּכְתִיב: (עמוס ג׳:ח׳) ״אַרְיֵה שָׁאָג מִי לֹא יִירָא״. מַאי רְבוּתֵיהּ, פַּרְשָׁא קָטִיל אַרְיֵה! אָמַר לֵיהּ: לָאו כְּהַאי אַרְיֵה מִתְיַל, (אלא) כְּאַרְיֵה דְּבֵי עִילָאֵי מִתְיַל. אָמַר לֵיהּ: בָּעֵינָא דְּמַחְזֵית לֵיהּ נִיהָלֵי. אָמַר לֵיהּ: לָא מָצֵית חָזֵית לֵיהּ. אָמַר לֵיהּ: אִיבָּרָא, חֲזִינָא לֵיהּ. בָּעָא רַחֲמֵי אִתְעָקַר מִדּוּכְתֵּיהּ. כִּי הֲוָה מָרָחִיק אַרְבַּע מְאָה פַּרְסֵי, נִיהַם חַד קָלָא, אֲפִלּוּ כָּל מַעְבְּרָתָא וְשׁוּרָא דְּרוֹמֵי נָפַל, אַדְּמָרְחַק שְׁלֹשׁ מֵאוֹת פַּרְסֵי, נִיהַם קָלָא אַחֲרִינָא, נָתוּר כָּכֵי וְשִׁינֵי דְּגַבְרֵי, וְאַף הוּא נָפַל מִכּוּרְסֵיהּ לְאַרְעָא. אָמַר לֵיהּ: בְּמָטוּתָא מִינָּךְ, בָּעֵי רַחֲמֵי עֲלֵיהּ דְּלֵיהֲדַר לְדוּכְתֵּיהּ, בָּעָא רַחֲמֵי עֲלֵיהּ וַאֲהַדַּר לֵיהּ לְאַתְרֵיהּ.

יג כא אָמַר לֵיהּ קֵיסָר לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה: בָּעֵינָא דְּאֶחְזֵי לֵאלֹהֵיכוּ. אָמַר לֵיהּ: לָא מָצֵית חָזֵית לֵיהּ. אָמַר לֵיהּ: אִיבָּרָא, [חָזִינָא לֵיהּ]. אָזַל אוּקְמֵיהּ לַהֲדֵי יוֹמָא בִּתְקוֹפַת תַּמּוּז. אָמַר לֵיהּ: אִסְתַּכֵּל בֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ: לָא מָצֵינָא. אָמַר לֵיהּ: (ומה שמשא) [יוֹמָא] דְּחַד מְשַׁמְּשֵׁי דְּקַיְּמֵי קַמֵּיהּ דְּהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אָמְרַתְּ, לָא מָצֵינָא לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ, שְׁכִינָה, לֹא כָּל שֶׁכֵּן? וְתוּ אָמַר לֵיהּ קֵיסָר לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה: בָּעֵינָא דְּאַצְבִית לֵיהּ נַהֲמָא לֵאלֹהֵיכוּ. אָמַר לֵיהּ: לָא מָצֵית. (אמר ליה:) [אַמַּאי? נְפִישׁוּ חֵילוּתֵיהּ. אָמַר לֵיהּ: אִיבָּרָא. אָמַר לֵיהּ: פּוֹק [צָבִית] לְגוּדָּא דְּרְבִיתָא, דְּרָווֹחַ עָלְמָא. טָרַח שִׁיתָּא יַרְחֵי קַיְטָא. אָתָא זִיקָא כַּנְּשֵׁיהּ לְיַמָּא. טָרַח שִׁיתָּא יַרְחֵי דְּסִיתְוָתָא. אָתָא מִטְרָא טַבְּעֵיהּ בְּיַמָּא. אָמַר לֵיהּ: מַאי הַאי? אָמַר לֵיהּ: הַנֵּי כְּנוּשָׁאֵי וּזְלוּחָאֵי דְּאַתּוּ קַמֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ: אִי הָכִי לָא מָצֵינָא.

יד כב אָמְרָה לֵיהּ בַּת קֵיסָר לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה: אֱלֹהֵיכוֹן נִגָּרָא הוּא, דִּכְתִיב: (תהילים ק״ד:ג׳) ״הַמְקָרֶה בַמַּיִם עֲלִיּוֹתָיו״, אִימָא לֵיהּ דְּנַעֲבִיד לִי חֲדָא מִסְתּוֹרִיתָא. אָמַר: לְחַיֵּי. בָּעָא רַחֲמֵי עֲלָהּ, וְאִינַּגְּעָה. אוֹתְבָהּ בְּשׁוּקָא דְּרוֹמֵי, וְיָהֲבוּ לָהּ מִסְתּוֹרִיתָא. דַּהֲווּ נְהִיגֵי, דְּכָל דְּמָנַּע בְּרוֹמֵי יְהָבוּ לֵיהּ מִסְתּוֹרִיתָא, וְיָתִיב בְּשׁוּקָא, וּסְתַר דּוּלְלֵי, כִּי הֵיכִי דְּלֵיחֲזוּ אִינְשֵׁי, וְלִיבָּעוּ רַחֲמֵי עֲלֵיהּ. יוֹמָא חַד הֲוָה קָא חָלִיף הָהֵם, חֲוָת יָתְבָה וְסָתְרָה דּוּלְלֵי בְּשׁוּקָא דְּרוֹמָאֵי, אָמַר לָהּ: שַׁפִּירְתָּא מִסְתּוֹרִיתָא דְּיָהֲב לִיךְ אֱלָהַיִ? אָמְרָה לֵיהּ: אִימָא לֵאלֹהַיְכוּ דְּלִישְׁקוֹל מַאי דְּיָהֲב לִי. אָמַר לָהּ: אֱלָהָא דִּידָךְ, מֵיהַב יָהִיב, מִשְׁקַל לָא שָׁקִיל.

טו כג אָמַר רַב יְהוּדָה: שׁוֹר שֶׁהִקְרִיב אָדָם הָרִאשׁוֹן, קֶרֶן אַחַת הָיְתָה לוֹ בְּמִצְחוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: (תהילים ס״ט:ל״ב) ״וְתִיטַב לַה׳ מִשּׁוֹר פָּר מַקְרִן מַפְרִיס״. ׳מַקְרִן׳, תַּרְתֵּי מַשְׁמַע? אָמַר רַב נַחְמָן: ׳מְקֻרָּן׳ כְּתִיב. אָמַר רַב יְהוּדָה: שׁוֹר שֶׁהִקְרִיב אָדָם הָרִאשׁוֹן, קַרְנָיו קוֹדְמוֹת לְפַרְסוֹתָיו, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְתִיטַב לַה׳ מִשּׁוֹר פָּר מַקְרִן מַפְרִיס״. ׳מַקְרִן׳ בְּרֵישָׁא, וְהָדַר ׳מַפְרִיס׳. מְסַיְּעָא לֵיהּ לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: כָּל מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית בְּקוֹמָתָן נִבְרְאוּ. (בדעתם). [לְדַעְתָּם] נִבְרְאוּ. בְּצִבְיוֹנָם נִבְרְאוּ. שֶׁנֶּאֱמַר: (בראשית ב׳:א׳) ״וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם״, אַל תִּקְרֵי ׳צְבָאָם׳, אֶלָּא: ׳צִבְיוֹנָם׳.

טז כד דָּרַשׁ רַבִּי חֲנִינָא בַּר פָּפָּא: (תהילים ק״ד:ל״א) ״יְהִי כְבוֹד ה׳ לְעוֹלָם, יִשְׂמַח ה׳ בְּמַעֲשָׂיו״, פָּסוּק זֶה שַׁר הָעוֹלָם אָמָרוֹ. בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: (בראשית א) (׳למינהו׳) [׳לְמִינוֹ׳] בְּאִילָנוֹת, נָשְׂאוּ דְּשָׁאִים קַלְחָמֵּר בְּעַצְמָן: אִם רְצוֹנוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעַרְבּוּבְיָא, לָמָּה אָמַר: ׳לְמִינֵהוּ׳ בְּאִילָנוֹת? וְעוֹד קַלְחָמֵּר: וּמָה אִילָנוֹת שֶׁאֵין דַּרְכָּן לָצֵאת בְּעַרְבּוּבְיָא, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: ׳לְמִינֵהוּ׳, אָנוּ, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. מִיָּד כָּל אֶחָד וְאֶחָד יָצָא לְמִינוֹ. פָּתַח שַׁר הָעוֹלָם וְאָמַר: ״יְהִי כְבוֹד ה׳ לְעוֹלָם יִשְׂמַח ה׳ בְּמַעֲשָׂיו״.

יז כה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן פָּזִי רָמִי, כְּתִיב: (בראשית א׳:ט״ז) ״וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת שְׁנֵי הַמְּאֹרֹת הַגְּדֹלִים״ וכו׳. (האמור הזה כתוב בארוך בפ״ק דשבועות.)

יח כו רַב אַסִי רָמִי, כְּתִיב: (בראשית א׳:י״ב) ״וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא״, בְּתַלַּת בְּשִׁבְתָּא. וּכְתִיב: (שם ב) ״וְכֹל שִׂיחַ הַשָּׂדֶה טֶרֶם יִהְיֶה בָאָרֶץ״, בְּמַעֲלֵי שַׁבְּתָא. מְלַמֵּד שֶׁיָּצְאוּ דְּשָׁאִים, וְעָמְדוּ עַל פֶּתַח קַרְקַע, עַד שֶׁבָּא אָדָם הָרִאשׁוֹן וּבִקֵּשׁ עֲלֵיהֶם רַחֲמִים, וְיָרְדוּ גְּשָׁמִים וְצָמְחוּ. לְלַמֶּדְךָ, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִתְאַוֶּה לִתְפִלָּתָן שֶׁל צַדִּיקִים. רַב נַחְמָן בַּר פָּפָּא הֲוָיָא לֵיהּ הַהוּא גִּינְתָא, שָׁדֵי בֵּיהּ בֵּיזָרֵי וְלָא צָמַח, בָּעָא רַחֲמֵי, אָתָא מִיטְרָא וְצָמַח. אָמַר: הֵינוּ דְּרַב אַסִי.

יט כז אָמַר רַב חָנָן בַּר רָבָא: (דברים יד) ׳הַשָּׂטוּחָה׳ בְּרִיָּה בִּפְנֵי עַצְמָהּ הִיא, שֶׁיֵּשׁ לָהּ שְׁנֵי גַּבִּין וּשְׁתֵּי שִׂדְרָאוֹת. וְכִי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ קַנִּיגִי הָיָה, אוֹ בַּלִּיסְתְּרִי הָיָה? מִכָּאן תְּשׁוּבָה לְאוֹמְרִים: אֵין תּוֹרָה מִן הַשָּׁמַיִם. אָמַר לֵיהּ רַב חִסְדָּא לְרַב תַּחְלִיפָא בַּר אֲבִינָא: זִיל כְּתֹב קַנִּיגִי וּבַלִּיסְתְּרִי בְּאַגַּדְתִּיךְ וּפְרָשָׁהּ.

כ כח ״חֲמֵשֶׁת סָרְנֵי פְלִשְׁתִּים, הָעַזָּתִי וְהָאַשְׁדּוֹדִי, הָאֶשְׁקְלוֹנִי, הַגִּתִּי וְהָעֶקְרוֹנִי וְהָעַוִּים״ (יהושע י״ג:ג׳). אָמַר חֲמִשָּׁה וְחָשִׁיב שִׁיתָּא? אָמַר רַבִּי (יוחנן) [יוֹנָתָן]: אָדוֹנְקִי שֶׁלָּהֶן חֲמִשָּׁה. אָמַר לֵיהּ רַב חִסְדָּא לְרַב תַּחְלִיפָא בַּר אֲבִינָא: כְּתֹב אָדוֹנְקִי בְּאַגַּדְתִּיךְ וּפְרָשָׁהּ. וּפְלִיגָא דְּרַב, דְּאָמַר רַב: עַוִּים, מִתִּימָן בָּאוּ. תַּנְיָא נַמִּי הָכִי: עַוִּים, מִתִּימָן בָּאוּ, וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמָן ׳עַוִּים׳? שֶׁעִוּתוּ אֶת מְקוֹמָן. דְּבָר אַחֵר: עַוִּים, שֶׁאִוּוּ לֵאלוֹהוּת הָרִבִּה. דְּבָר אַחֵר: ׳עַוִּים׳, שֶׁכָּל הָרוֹאֶה אוֹתָן אוֹחֵז אִוְּתוֹ עֲוִית. אָמַר רַב יוֹסֵף: וְאִית לְהוּ שִׁית סְרֵי דָּרֵי שִׁינֵי לְכָל חַד וְחַד. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: הַרִבָּה מִקְרָאוֹת שֶׁרָאוּיִן לִשָּׂרֵף, (כספרי צדוקין) וְהֵן הֵן גּוּפֵי תּוֹרָה. (דברים ב׳:כ״ג) ״וְהָעַוִּים הַיֹּשְׁבִים בַּחֲצֵרִים עַד עַזָּה״, מַאי נַפְקָא לָן מִינֵּיהּ? מִדְּאַשְׁכְּעֵיהּ אַבִימֶלֶךְ לְאַבְרָהָם: (בראשית כ״א:כ״ג) ״אִם תִּשְׁקֹר לִי וּלְנִינִי וּלְנֶכְדִּי״, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: לֵיתוּ כַּפְתּוֹרִים לֵיפְקוּ מֵעַוִּים, דְּהַיְנוּ: פְּלִשְׁתִּים, וְלֵיתוּ יִשְׂרָאֵל לֵיפְקוּ מִכַּפְתּוֹרִים. כֵּיוָן דְּבָדָבָר אַתָּה אוֹמֵר: (במדבר כ״א:כ״ו) ״כִּי חֶשְׁבּוֹן עִיר סִיחֹן [מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי הִיא, וְהוּא נִלְחַם בְּמֶלֶךְ מוֹאָב הָרִאשׁוֹן״ וגו׳]. מַאי נַפְקָא מִינָּהּ? דְּאָמַר לְהוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל: (דברים ב׳:ט׳) ״אַל תָּצַר אֶת מוֹאָב״, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: לֵיתֵי סִיחוֹן לֵיפּוֹק מִמּוֹאָב, וְלֵיתוּ יִשְׂרָאֵל וְלִיפְקוּ מִסִּיחוֹן. וְהַיְנוּ דְּאָמַר רַב פָּפָּא: עַמּוֹן וּמוֹאָב טְהֵרוּ בְּסִיחוֹן. (שם ג) ״צִידֹנִים יִקְרְאוּ לְחֶרְמוֹן שִׂרְיֹן״. תָּנָא: ׳שְׂנִיר׳, וְ׳שִׂרְיוֹן׳ (מארץ) [מֵהָרֵי אֱרֶץ] יִשְׂרָאֵל הֵם, מְלַמֵּד שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאֵמוֹת הָעוֹלָם הָלַךְ וּבָנָה לוֹ כְּרַךְ גָּדוֹל לְעַצְמוֹ, וְהֶעֱלָה לוֹ עַל שֵׁם הָרֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. לְלַמֶּדְךָ, שֶׁאַפִּלּוּ הָרֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל חֲבִיבִין עַל אֻמּוֹת הָעוֹלָם. כֵּיוָן דְּיָצָא בּוֹ (בראשית מ״ז:כ״א) ״וְאֶת הָעָם הֶעֱבִיר אֹתוֹ לֶעָרִים״, מַאי נַפְקָא מִינָּהּ? דְּלָא לִיקְרוּ לְאַחוּהֵי ׳גְּלָוָתָא׳.

כא כט אָמַר רַב יְהוּדָה: (ויקרא יא) ׳שֶׁלָּךְ׳, זֶה הַשּׁוֹלֶה דָּגִים מִן הַיָּם. (שם) ׳דּוּכִיפַת׳, שֶׁהוֹדוּ כָּפוּת. תַּנְיָא נַמִּי הָכִי: ׳דּוּכִיפַת׳, שֶׁהוֹדוּ כָּפוּת, וְזֶהוּ שֶׁהֵבִיא שָׁמִיר לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ. רַבִּי יוֹחָנָן, כִּי הֲוָה חָזֵי שָׁלָךְ אָמַר: (תהילים ל״ו:ז׳) ״מִשְׁפָּטֶיךָ תְּהוֹם רַבָּה״. כִּי הֲוָה חָזֵי נְמָלָה אָמַר: (שם) ״צִדְקָתְךָ כְּהַרְרֵי אֵל״. אָמַר רַב יְהוּדָה: (ויקרא יא) ׳רָחָם׳, זוֹ שְׁרַקְרַק. וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמָהּ ׳רָחָם׳? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כֵּינָן שֶׁבָּאָה רָחָם, בָּאוּ רַחֲמִים לָעוֹלָם. אָמַר רַב בֵּיבִי בַּר אַבַּיֵי: וְהוּא דְּיָתְיָב אֲמִידִי וְעָבֵיד ׳שַׁרְקַרְק׳, וּגְמִירִי, דְּאִי יָתְיָב אַאַרְעָא וְשָׁרִיק, אַתֵּי מְשִׁיחָא, שֶׁנֶּאֱמַר: (זכריה י׳:ח׳) ״אֶשְׁרְקָה לָהֶם וַאֲקַבְּצֵם״. אָמַר לֵיהּ רַב אַדָּא בַּר רַב שִׁימִי לְמַר בַּר (איתאי) [רַב אִידְּאִי]: וְהָא הַהוּא דְּיָתְיָב בֵּי כַּרְבָּא וְשָׁרַק, וְאָתָא גְּלָל אַפְסָקֵיהּ לְמוֹחֵיהּ? אָמַר לֵיהּ: הַהוּא בַּיָּדָא הֲוָה.

כב ל תַּנְיָא, רַבִּי אוֹמֵר: גָּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנַי מִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם, שֶׁבְּהֵמָה טְמֵאָה מְרֻבָּה מִן הַטְּהוֹרָה, לְפִיכָךְ מָנָה הַכָּתוּב בַּטְּהוֹרָה. גָּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנַי מִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם, שֶׁעוֹפוֹת טְהוֹרִים מְרֻבִּים עַל הַטְּמֵאִים, לְפִיכָךְ מָנָה הַכָּתוּב בַּטְּמֵאִים. מַאי קָמַשְׁמַע לָן? כִּדְרַב הוּנָא אָמַר רַב, וְאַמְרֵי לָהּ: אָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב מְשׁוּם רַבִּי מֵאִיר: לְעוֹלָם יִשְׁנֶה אָדָם לְתַלְמִידָיו דֶּרֶךְ קְצָרָה.

כג [פִּסְקָא]. אֲבָל אָמְרוּ חֲכָמִים: כָּל עוֹף [הַדּוֹרֵס, טָמֵא]. תַּנְיָא, רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: דּוֹרֵס וְאוֹכֵל, בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא טָמֵא, יֵשׁ לוֹ אֶצְבַּע יְתֵרָה וְזֶפֶק וְקוּרְקְבָנוֹ נִקְלָף, בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא טָהוֹר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בַּר צָדוֹק אוֹמֵר: מוֹתְחִין לוֹ חוּט שֶׁל מְשִׁיחָה, אִם חוֹלֵק אֶת רַגְלָיו, שְׁנַיִם לְכָאן וּשְׁנַיִם לְכָאן, טָמֵא. שָׁלֹשׁ לְכָאן וְאַחַת לְכָאן, טָהוֹר. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: כָּל עוֹף הַקּוֹלֵט מִן הָאֲוִיר, טָמֵא, צִפָּרְתָּא נַמִּי מִיקְלַט קָלְטָה? אָמַר אַבַּיֵי: קוֹלֵט וְאוֹכֵל קָאָמְרִינַן. אֲחֵרִים אוֹמְרִים: שָׁכֵן עִם טְמֵאִים, טָמֵא, עִם טְהוֹרִים, טָהוֹר. כְּמַאן? כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, דְּתַנְיָא: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: לֹא לְחִנָּם הָלַךְ זַרְזִיר אֵצֶל עוֹרֵב, אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִינוֹ. אַפִּלּוּ תֵּימָא רַבָּנַן, שָׁכֵן וְנִדְמֶה קָאָמְרִינַן.

כד לא תַּנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי בֶּן דּוּרְמַסְקִית אוֹמֵר: לְוִיָּתָן, דָּג טָהוֹר הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר: (איוב מ״א:ז׳) ״גַּאֲוָה אֲפִיקֵי מָגִנִּים״ וגו׳. ״אֲפִיקֵי מָגִנִּים״, אֵלּוּ קַשְׂקַשִּׂים שֶׁבּוֹ. (שם) ״תַּחְתָּיו חַדּוּדֵי חָרֶשׂ״, אֵלּוּ סְנַפִּירִין שֶׁפּוֹרֵחַ בָּהֶם.

פרק ד

א חולין פרק ד - תַּנְיָא: אֵילָן שֶׁמַּשִּׁיר פֵּרוֹתָיו, סוֹקְרוֹ בְּסִיקְרָא, וְטוֹעֲנוֹ בַּאֲבָנִים. בְּשִׁלְמָא טוֹעֲנוֹ בַּאֲבָנִים, כִּי הֵיכִי דְּלִיכְחוּשׁ חֵילֵיהּ. אֶלָּא סוֹקְרוֹ בְּסִיקְרָא, אַמַּאי? כִּי הֵיכִי דְּלֵיחְזְיוֹהָ אִינָשֵׁי, וְלִיבְעֵי רַחֲמֵי עִילּוּיֵהּ, כִּדְתַנְיָא: (ויקרא י״ג:מ״ה) ״וְטָמֵא טָמֵא יִקְרָא״, צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ צַעֲרוֹ לָרַבִּים, וְרַבִּים מְבַקְּשִׁים עָלָיו

רַחֲמִים, וְכֵן מִי שֶׁאֵרַע בּוֹ דָּבָר, צָרִיךְ לְהוֹדִיעוֹ לָרַבִּים, וְרַבִּים מְבַקְּשִׁים עָלָיו רַחֲמִים. אָמַר רַבִינָא: כְּמַאן תַּלְינָא כּוּבְסָא בְּדִיקְלָא? כְּמַאן? כִּי הַאי תַּנָּא.

פרק ה

א חולין פרק ה - [מִשְׁנָה.] ״יוֹם אֶחָד״ הָאָמוּר בְּ״אֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ״, הַיּוֹם הוֹלֵךְ אַחַר הַלַּיְלָה. אֶת זוֹ דָּרַשׁ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן זוֹמָא, נֶאֱמַר בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית: (בראשית א) ״יוֹם אֶחָד״, וְנֶאֱמַר בְּ״אֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ״: (ויקרא כב) ״יוֹם אֶחָד״, מַה ״יוֹם אֶחָד״ הָאָמוּר בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, הַיּוֹם הוֹלֵךְ אַחַר הַלַּיְלָה. אַף ״יוֹם אֶחָד״ הָאָמוּר בְּ״אֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ״, הַיּוֹם הוֹלֵךְ אַחַר הַלַּיְלָה.

פרק ו

א חולין פרק ו - לב תָּנוּ רַבָּנָן: (דברים י״ב:כ׳) ״כִּי יַרְחִיב ה׳ אֱלֹהֶיךָ אֶת גְּבֻלְךָ״ וְגוֹ׳. לִמְּדָה תּוֹרָה דֶּרֶךְ אֶרֶץ, שֶׁלֹּא יֹאכַל אָדָם בָּשָׂר אֶלָּא לְתַאֲבוֹן. יָכוֹל יִקַּח אָדָם מִן הַשּׁוּק וְיֹאכַל? תַּלְמוּד לוֹמַר: (שם) ״וְזָבַחְתָּ מִבְּקָרְךָ וּמִצֹּאנְךָ״. יָכוֹל יִזְבַּח כָּל בְּקָרוֹ וְיֹאכַל? כָּל צֹאנוֹ וְיֹאכַל? תַּלְמוּד לוֹמַר: ׳מִבְּקָרְךָ׳, וְלֹא ׳כָּל־בְּקָרְךָ׳, ׳מִצֹּאנְךָ׳, וְלֹא ׳כָּל־צֹאנְךָ׳. מִכָּאן אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מָנָה, יִקַּח לְפָסוֹ לִיטְרָא יָרָק. עֲשָׂרָה מָנֶה, יִקַּח לְפָסוֹ לִיטְרָא דְּגִים. חֲמִשִּׁים מָנֶה, יִקַּח לְפָסוֹ לִיטְרָא בָּשָׂר. מֵאָה מָנֶה, יִשְׁפְּתוּ לוֹ קְדָרָה בְּכָל יוֹם. וְאֵינָךְ אֵימַת? מֵעֶרֶב שַׁבָּת לְעֶרֶב שַׁבָּת. אָמַר רַב: צְרִיכִין אָנוּ לָחוּשׁ לְדִבְרֵי זָקֵן. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אַבָּא, מִמִּשְׁפַּחַת בְּרִיאִים הָוֶה, אֲבָל כְּגוֹן אָנוּ, מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ פְּרוּטָה בְּתוֹךְ (ביתו) [כִּיסוֹ], יְרִיצָנָּה לְחֶנְוָנִי. אָמַר רַב נַחְמָן: כְּגוֹן אָנוּ לוֹוִין וְאוֹכְלִין. (משלי כ״ז:כ״ו) ״כְּבָשִׂים לִלְבוּשֶׁךָ״, מִגֵּו כְּבָשִׂים יְהִי מַלְבּוּשֶׁךָ, (שם) וּמְחִיר שָׂדֶה עַתּוּדִים״, לְעוֹלָם יִמְכֹּר אָדָם שָׂדֶה, וְיִקַּח עַתּוּדִים. וְאַל יִמְכֹּר אָדָם עַתּוּדִים וְיִקַּח שָׂדֶה. (שם) ״וְדֵי חֲלֵב עִזִּים״, דַּיּוֹ לָאָדָם שֶׁיִּתְפַּרְנֵס מֵחֲלֵב גְּדָיִים וּטְלָאִים שֶׁבְּתוֹךְ בֵּיתוֹ. (שם) ״לְלַחְמְךָ לְלֶחֶם בֵּיתֶךָ״, לַחְמְךָ קוֹדֵם לְלֶחֶם בֵּיתְךָ. (שם) ״וְחַיִּים לְנַעֲרוֹתָיִךְ״, אָמַר מַר זוּטְרָא בְּרֵיהּ דְּרַבִּי נָתָן: תֵּן חַיִּים לְנַעֲרוֹתֶיךָ. מִכָּאן לִמְּדָה תּוֹרָה דֶּרֶךְ אֶרֶץ שֶׁלֹּא יְלַמֵּד אָדָם אֶת בְּנוֹ בָּשָׂר וְיַיִן.

ב לג אמר רַבִּי יוֹחָנָן: הָרוֹצֶה שֶׁיִּתְעַשֵּׁר, יַעֲסֹק בִּבְהֵמָה דַּקָּה, אָמַר רַב חִסְדָּא: מַאי דִּכְתִיב: (דברים ז׳:י״ג) ״וְעַשְׁתְּרֹת צֹאנֶךָ״, שֶׁמְּעַשְּׁרוֹת אֶת בַּעֲלֵיהֶן. וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כַּסָּא דְּחָרְשִׁין וְלָא כַּסָּא דְּפוֹשְׁרִין. וְהַנֵי מִילֵי בִּכְלֵי מַתָּכוֹת, אֲבָל בִּכְלֵי חֶרֶשׂ, לֵית לָן בָּהּ. וּבִכְלֵי מַתָּכוֹת נַמִּי לָא אֲמָרָן אֶלָּא דְּלָא שָׁדֵי בְּהוּ צֵיבְיָא, אֲבָל שָׁדֵי בְּהוּ צֵיבְיָא לֵית לָן בָּהּ. וְכִי לָא שָׁדֵי בְּהוּ צֵיבְיָא, נַמִּי לָא אֲמָרָן, אֶלָּא דְּלָא צַיֵּין, אֲבָל צַיֵּין, לֵית לָן בָּהּ. וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מִי שֶׁהִנִּיחַ לוֹ אָבִיו מָעוֹת הַרְבֵּה וְרוֹצֶה לְאַבְּדָן, יִלְבַּשׁ כְּלֵי פִּשְׁתָּן וְיִשְׁתַּמֵּשׁ בִּכְלֵי זְכוּכִית, וְיִשְׁכַּר פּוֹעֲלִים וְאַל יֵשֵׁב עִמָּהֶם. יִלְבַּשׁ כְּלֵי פִּשְׁתָּן, בְּכִיתְנָא רוּמְיָתָא. וְיִשְׁתַּמֵּשׁ בִּכְלֵי זְכוּכִית, בְּזוּגְיָתָא חִינָּרְתָּא. וְיִשְׁכַּר פּוֹעֲלִים וְאַל יֵשֵׁב עִמָּהֶם, בְּתוֹרֵי, דְּנָפִישׁ פְּסִידְיהוּ. דָּרַשׁ רַב עֲוִירָא, זִמְנִין אָמַר לָהּ מִשְׁמֵיהּ דְּרַבִּי אַמִּי וְזִמְנִין אָמַר לָהּ מִשְׁמֵיהּ דְּרַבִּי אַסִּי: מַאי דִּכְתִיב: (תהילים קי״ב:ה׳-ו׳) ״טוֹב אִישׁ חוֹנֵן וּמַלְוֶה, יְכַלְכֵּל דְּבָרָיו בְּמִשְׁפָּט״. לְעוֹלָם יֹאכַל אָדָם וְיִשְׁתֶּה, פָּחוֹת מִמַּה שֶׁיֵּשׁ לוֹ, וְיִלְבַּשׁ וְיִתְכַּסֶּה בְּמַה שֶׁיֵּשׁ לוֹ, וְיכַבֵּד אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו יוֹתֵר מִמַּה שֶׁיֵּשׁ לוֹ, שֶׁהֵם תְּלוּיִין בּוֹ, וְהוּא תָּלוּי בְּמִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם.

ג לד רַבִּי חִיָּא נָפַל לֵיהּ יָאנִיבָא בְּכִיתְנֵיהּ, [אָתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי, אָמַר לֵיהּ: שְׁקוֹל עוֹפָא וּשְׁחוֹט עַל בּוּבִיתָא דְּמַיָּא, דְּמוֹרַח דָּמָא וְשָׁבִיק לֵיהּ]. וּמִי נָפַל לֵיהּ יָאנִיבָא בְּכִיתְנֵיהּ? וְהָאָמַר רַבִּין בַּר אַבָּא, וְאָמְרֵי לָהּ רַבִּי אַבִּין בַּר שְׁבָא: מִשֶּׁעָלוּ בְּנֵי הַגּוֹלָה, פָּסְקוּ הַזִּיקִים, וְהַזְּוָועוֹת, וְהָרוּחוֹת, וְהָרֵעָמִים, וְלֹא הֶחֱמִין יֵינָם, וְלֹא לָקָה פִּשְׁתָּנָם, וְנָתְנוּ חֲכָמִים עֵינֵיהֶם בְּרַבִּי חִיָּא וּבָנָיו. כִּי מְהַנְּיָא זְכוּתֵיהּ, אֲעָלְמָא, אַדִּידְהוּ, לָא, כִּדְרַב יְהוּדָה אָמַר רַב, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר רַב: בְּכָל יוֹם וָיוֹם בַּת־קוֹל יוֹצֵאת וְאוֹמֶרֶת, כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ נִזּוֹן בִּשְׁבִיל חֲנִינָא בְּנִי, וַחֲנִינָא בְּנִי, דַּי לוֹ בְּקַב חָרוּבִין מֵעֶרֶב שַׁבָּת לְעֶרֶב שַׁבָּת.

ד לה תַּנְיָא: (ויקרא יז) ״וְשָׁפַךְ וְכִסָּה״, מִי שֶׁשָּׁפַךְ הוּא יְכַסֶּנּוּ. מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁשָּׁחַט, וְקָדַם חֲבֵרוֹ וְכִסָּה, וְחִיְּבוּ רַבָּן גַּמְלִיאֵל לְתֵת עֲשָׂרָה זְהוּבִים. אִיבָּעְיָא לְהוּ: שְׁכַר מִצְוָה, אוֹ שְׁכַר בְּרָכָה? לְמַאי נַפְקָא מִינָּהּ? לְבִרְכַּת הַמָּזוֹן, אִי אָמַרְתְּ: שְׁכַר מִצְוָה, אַחַת הִיא, וְאִי אָמַרְתְּ: שְׁכַר בְּרָכָה, הַוֵּין אַרְבָּעִין. מַאי? תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר לֵיהּ הַהוּא צְדוּקִי לְרַבִּי: מִי שֶׁיָּצְאוּ הָרִים לֹא בָּרָא רוּחַ, וּמִי שֶׁבָּרָא רוּחַ לֹא יָצְאוּ הָרִים, דִּכְתִיב: (עמוס ד׳:י״ג) ״כִּי הִנֵּה יוֹצֵר הָרִים וּבֹרֵא רוּחַ״. אָמַר לֵיהּ: שׁוֹטֶה, שָׁפִיל לְסֵיפָא דִּקְרָא: ״ה׳ אֱלֹהֵי צְבָאוֹת שְׁמוֹ״. אָמַר לֵיהּ: נָקוֹט לִי זִמְנִי תְּלָתָא יוֹמֵי, וּמְהַדְּרָנָא לָךְ תְּיוּבְתָּא. יָתִיב רַבִּי שָׁלֹשׁ תַּעֲנִיתָא. כִּי הֲוָה קָא בָּעֵי (מיברא) [מִיבְרַךְ], אָמְרוּ לֵיהּ: צְדוּקִי קָאֵי אַבָּבָא. אָמַר: (תהילים ס״ט:כ״ב) ״רִיפְּתָנוּ בְּחֶרְפָּתִי רֹאשׁ״ וְגוֹ׳. אָמַר לוֹ: רַבִּי, מְבַשֵּׂר טוֹבוֹת אֲנִי לְךָ, לֹא מָצָא אוֹיְבֶךָ תְּשׁוּבָה, וְנָפַל מִן הַגַּג וָמֵת. אָמַר לוֹ: רְצוֹנְךָ שֶׁתִּסְעֹד אֶצְלִי? אָמַר לֵיהּ: הֵן. לְאַחַר שֶׁאָכְלוּ וְשָׁתוּ, אָמַר לוֹ: כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה אַתָּה שׁוֹתֶה, אוֹ אַרְבָּעִים זְהוּבִים אַתָּה נוֹטֵל? אָמַר לוֹ: כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה אֲנִי שׁוֹתֶה, יָצָאתָ בַּת־קוֹל וְאָמְרָה: כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה שָׁוֶה אַרְבָּעִים זְהוּבִים. אָמַר רַבִּי יִצְחָק: עֲדַיִן יֶשְׁנָהּ לְאוֹתָהּ מִשְׁפָּחָה בֵּין גְּדוֹלֵי רוֹמִי, וְקוֹרִין אוֹתָהּ מִשְׁפַּחַת בַּר לוּיָאנוּס.

ה הָיָה מְהַלֵּךְ בַּמִּדְבָּר, וְאֵין לוֹ (אפר) [עָפָר] לְכַסּוֹת, שׁוֹחֵק דִּינָר זָהָב וּמְכַסֶּה. הָיָה מְהַלֵּךְ בִּסְפִינָה, וְאֵין לוֹ עָפָר לְכַסּוֹת, שׁוֹרֵף טַלִּיתוֹ וּמְכַסֶּה. בִּשְׁלָמָא שׁוֹרֵף טַלִּיתוֹ וּמְכַסֶּה, אַשְׁכְּחֵן אֵפֶר דְּאִיקְרֵי עָפָר. אֶלָּא דִּינָר זָהָב מְנָא לָן? אָמַר רַבִּי זֵירָא: (איוב כ״ח:ו׳) ״וְעַפְרוֹת זָהָב לוֹ״.

ו לוֹ אָמַר רָבָא: בִּשְׁכַר שֶׁאָמַר אַבְרָהָם אֲבִינוּ: (בראשית י״ח:כ״ז) ״וְאָנֹכִי עָפָר וָאֵפֶר״, זָכוּ בָּנָיו לִשְׁתֵּי מִצְוות; אֵפֶר פָּרָה וַעֲפַר סוֹטָה. וְלִיחְשׁוֹב נַמִּי עֲפַר כְּסוּי הַדָּם? הָתָם, הֶכְשֵׁר מִצְוָה אִיכָּא, הָנָאָה לֵיכָּא.

ז לז וְאָמַר רָבָא: בִּשְׁכַר שֶׁאָמַר אַבְרָהָם [אֲבִינוּ]: (שם יד) ״אִם מִחוּט וְעַד שְׂרוֹךְ נַעַל״, זָכוּ בָּנָיו לִשְׁתֵּי מִצְוות; לְחוּט שֶׁל תְּכֵלֶת, וּרְצוּעָה שֶׁל תְּפִלִּין. בִּשְׁלָמָא רְצוּעָה שֶׁל תְּפִלִּין, כְּתִיב: (דברים כ״ח:י׳) ״וְרָאוּ כָל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה׳ נִקְרָא עָלֶיךָ״, וְתַנְיָא: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל אוֹמֵר: אֵלּוּ תְּפִלִּין שֶׁבָּרֹאשׁ. אֶלָּא חוּט שֶׁל תְּכֵלֶת, מַאי הִיא? דְּתַנְיָא: רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: מַה נִּשְׁתַּנְּתָה תְּכֵלֶת מִכָּל הַצְּבָעוֹנִין? מִפְּנֵי שֶׁתְּכֵלֶת דּוֹמָה לַיָּם, וְיָם דּוֹמֶה לָרָקִיעַ, וְרָקִיעַ דּוֹמֶה לְאֶבֶן סַפִּיר, וְאֶבֶן סַפִּיר דּוֹמָה לְכִסֵּא הַכָּבוֹד, דִּכְתִיב: (שמות כ״ד:י׳) ״וַיִּרְאוּ אֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְתַחַת רַגְלָיו״ וגו׳. וּכְתִיב: (יחזקאל א׳:כ״ו) ״כְּמַרְאֵה אֶבֶן סַפִּיר דְּמוּת כִּסֵּא״. אָמַר רַבִּי אַבָּא: קָשֶׁה גֶּזֶל הַנֶּאֱכָל, שֶׁאֲפִלּוּ צַדִּיקִים גְּמוּרִים אֵינָן יְכוֹלִין לְהַחֲזִירוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: (בראשית י״ד:כ״ד) ״בִּלְעָדַי, רַק אֲשֶׁר אָכְלוּ הַנְּעָרִים״.

ח לח אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: כָּל מָקוֹם שֶׁאַתָּה מוֹצֵא דְּבָרָיו שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי בְּהַגָּדָה, עֲשֵׂה אָזְנְךָ כַּאֲפַרְכֶּסֶת. (דברים ז׳:ז׳) ״לֹא מֵרֻבְּכֶם מִכָּל הָעַמִּים חָשַׁק ה׳ בָּכֶם״ וגו׳. אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל: חוֹשְׁקַנִי בָּכֶם, שֶׁאֲפִלּוּ בְּשָׁעָה שֶׁאֲנִי מַשְׁפִּיעַ לָכֶם גְּדֻלָּה, אַתֶּם מְמַעֲטִין (את) עַצְמְכֶם לְפָנַי. נָתַתִּי גְּדֻלָּה לְאַבְרָהָם, אָמַר לְפָנַי: (בראשית י״ח:כ״ז) ״וְאָנֹכִי עָפָר וָאֵפֶר״. לְמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, אָמְרוּ: (שמות ט״ז:כ״ב-כ״ג) ״וְנַחְנוּ מָה״. לְדָוִד, אָמַר: (תהילים כ״ב:ז׳) ״וְאָנֹכִי תוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ״. אֲבָל גּוֹיִם אֵינָם כֵּן. נָתַתִּי גְּדֻלָּה לִנְמְרוֹד, אָמַר: (בראשית י״א:ד׳) ״הָבָה נִבְנֶה לָּנוּ עִיר״. לְפַרְעֹה, אָמַר: (שמות ה׳:ב׳) ״מִי ה׳״. לְסַנְחֵרִיב, אָמַר: (מלכים ב י״ח:ל״ה) ״מִי בְּכָל אֱלֹהֵי הָאֲרָצוֹת״ וגו׳. לִנְבוּכַדְנֶאצַּר, אָמַר: (ישעיהו י״ד:י״ד) ״אֶעֱלֶה עַל בָּמֳתֵי עָב״. לְחִירָם מֶלֶךְ צוֹר, אָמַר: (יחזקאל כ״ח:ב׳) ״מוֹשַׁב אֱלֹהִים יָשַׁבְתִּי בְּלֵב יַמִּים״. אָמַר רָבָא וְאִיתֵּימָא רַבִּי יוֹחָנָן: גָּדוֹל שֶׁנֶּאֱמַר בְּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן יוֹתֵר מִמַּה שֶׁנֶּאֱמַר בְּאַבְרָהָם, דְּאִלּוּ בְּאַבְרָהָם כְּתִיב: ״וְאָנֹכִי עָפָר וָאֵפֶר״, וְאִלּוּ בְּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כְּתִיב: ״וְנַחְנוּ מָה״. [וְאָמַר רָבָא, וְאִיתֵּימָא רַבִּי יוֹחָנָן: אֵין הָעוֹלָם מִתְקַיֵּם אֶלָּא בִּשְׁבִיל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, כְּתִיב הָכָא: ״וְנַחְנוּ מָה״]. וּכְתִיב הָתָם: (איוב כ״ו:ז׳) ״תֹּלֶה אֶרֶץ עַל בְּלִימָה״.

ט לט אָמַר רַבִּי אֵילָעָא: אֵין הָעוֹלָם מִתְקַיֵּם אֶלָּא בִּשְׁבִיל מִי שֶׁבּוֹלֵם אֶת עַצְמוֹ בִּשְׁעַת מְרִיבָה. שֶׁנֶּאֱמַר: (שם) ״תֹּלֶה אֶרֶץ עַל בְּלִימָה״. רַבִּי אַבָּהוּ אָמַר: מִי שֶׁמֵּשִׁים עַצְמוֹ כְּמִי שֶׁאֵינוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: (דברים ל״ג:כ״ז) ״וּמִתַּחַת זְרֹעֹת עוֹלָם״. אָמַר רַבִּי יִצְחָק: מַאי דִּכְתִיב: (תהילים נ״ח:ב׳) ״הַאֱמֶנָם אֵלֶם צֶדֶק תְּדַבֵּרוּן, מֵישָׁרִים תִּשְׁפְּטוּ בְּנֵי אָדָם״. מָה אֱמָנוּתוֹ שֶׁל אָדָם בָּעוֹלָם הַזֶּה? יָשִׁים עַצְמוֹ כְּאִלֵּם, יָכוֹל אַף לְדִבְרֵי תוֹרָה? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״צֶדֶק תְּדַבֵּרוּן״. יָכוֹל יָגִיס דַּעְתּוֹ? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״מֵישָׁרִים תִּשְׁפְּטוּ בְּנֵי אָדָם״.

פרק ז

א חולין פרק ז - מ תְּנַן הָתָם: תַּפּוּחַ הָיָה בְּאֶמְצַע הַמִּזְבֵּחַ, פְּעָמִים הָיָה עָלָיו כְּשָׁלֹשׁ מֵאוֹת כּוֹר, אָמַר רָבָא: גּוּזְמָא. הִשְׁקוּ אֶת הַתָּמִיד בְּכוֹס שֶׁל זָהָב, אָמַר רָבָא: גּוּזְמָא. אָמַר רַב אַמִּי: דִּבְּרָה תּוֹרָה לְשׁוֹן הֲבַאי. דִּבְּרוּ נְבִיאִים לְשׁוֹן הֲבַאי. דִּבְּרוּ חֲכָמִים לְשׁוֹן הֲבַאי; הָא דַּאֲמָרַן. דִּבְּרָה תּוֹרָה לְשׁוֹן הֲבַאי: (דברים א׳:כ״ח) ״עָרִים גְּדֹלֹת וּבְצוּרֹת בַּשָּׁמָיִם״. דִּבְּרוּ נְבִיאִים לְשׁוֹן הֲבַאי: (מלכים א א׳:מ׳) ״וַתִּבָּקַע הָאָרֶץ (לקולם) [בְּקוֹלָם]״. אָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר נַחְמָנִי, אָמַר שְׁמוּאֵל: בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת דִּבְּרוּ חֲכָמִים לְשׁוֹן הֲבַאי, וְאֵלּוּ הֵן: תַּפּוּחַ, גֶּפֶן וּפָרֹכֶת. תַּפּוּחַ, הָא דַּאֲמָרַן. גֶּפֶן, דִּתְנַן: גֶּפֶן שֶׁל זָהָב הָיְתָה עוֹמֶדֶת עַל פֶּתַח שֶׁל הֵיכָל, וּמַדְלָה עַל גַּבֵּי כְּלוֹנָסוֹת, וְכָל מִי שֶׁהָיָה מִתְנַדֵּב גַּרְגִּיר אוֹ אֶשְׁכּוֹל, מֵבִיא וְתוֹלֶה בָּהּ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי (יצחק) [צָדוֹק]: מַעֲשֶׂה הָיָה וְנִמְנוּ עָלֶיהָ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת כֹּהֲנִים לְפַנּוֹתָהּ. פָּרֹכֶת, דִּתְנַן: רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן הַסָּגָן: פָּרֹכֶת, עָבְיָהּ טֶפַח, וְעַל שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם נִירִים נֶאֱרֶגֶת, וְעַל כָּל נִימָא וְנִימָא עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע חוּטִין, אָרְכָּהּ אַרְבָּעִים בָּאַמָּה, וְרָחְבָּהּ עֶשְׂרִים בָּאַמָּה. וּמִשְׁמוֹנִים וּשְׁתֵּי רִבּוֹא נַעֲשֵׂית, וּשְׁתַּיִם עוֹשִׂים בְּשָׁנָה, וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת כֹּהֲנִים מַטְבִּילִין אוֹתָהּ.

ב מא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר: כְּתִיב: (בראשית ל״ב:כ״ו) ״בְּהֵאָבְקוֹ עִמּוֹ״, כְּאָדָם שֶׁחוֹבֵק עִם חֲבֵרוֹ וְיָדוֹ מַגַּעַת לְכַף יְמִינוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ״. רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר: כְּעוֹבֵד כּוֹכָבִים נִדְמָה לוֹ. דְּאָמַר מַר: יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּטְפַּל לוֹ גּוֹי בַּדֶּרֶךְ, טוֹפְלוֹ לִימִינוֹ. רַב שְׁמוּאֵל בַּר אַחָא קַמֵּיהּ דְּרַב פָּפָּא מִשְׁמֵיהּ דְּרָבָא בַּר עוּלָּא אָמַר: כְּתַלְמִיד חָכָם נִדְמָה לוֹ, דְּאָמַר מַר: הַמְהַלֵּךְ לִימִין רַבּוֹ, חֶרֵי זֶה בּוּר. וְרַבָּנָן? מֵאָחוֹרֵיהּ אָתָא, וְנַשֵּׁיהּ בְּתַרְוַיְיהוּ. וְרַבָּנָן, הַאי ״בְּהֵאָבְקוֹ עִמּוֹ״, מַאי דָּרְשִׁי בֵּיהּ? מִיבָּעֵי לֵיהּ לְכִדְאִידָךְ דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: מְלַמֵּד שֶׁהֶעֱלוּ אָבָק בְּרַגְלֵיהֶם עַד כִּסֵּא הַכָּבוֹד. כְּתִיב הָכָא: ״בְּהֵאָבְקוֹ עִמּוֹ״. וּכְתִיב הָתָם: (נחום א׳:ג׳) ״וְעָנָן אֲבַק רַגְלָיו״.

ג מב וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: לָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ ״גִּיד הַנָּשֶׁה״? שֶׁנָּשָׁה מִמְּקוֹמוֹ וְעָלָה. וְכֵן הוּא אוֹמֵר: (ירמיהו נ״א:ל׳) ״נָשְׁתָּה גְבוּרָתָם הָיוּ לְנָשִׁים״. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא: מַאי דִּכְתִיב: (ישעיהו ט׳:ז׳) ״דָּבָר שָׁלַח ה׳ בְּיַעֲקֹב, וְנָפַל בְּיִשְׂרָאֵל״, ״דָּבָר שָׁלַח בְּיַעֲקֹב״, זֶה גִּיד הַנָּשֶׁה. ״וְנָפַל בְּיִשְׂרָאֵל״, שֶׁפָּשַׁט

אִסּוּרוֹ בְּכָל יִשְׂרָאֵל. וְאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא: מַאי דִּכְתִיב: (בראשית מ״ג:ט״ז) ״וּטְבֹחַ טֶבַח [וְהָכֵן]״, פָּרַע לָהֶם בֵּית הַשְׁחִיטָה. ״וְהָכֵן״, טֹל גִּיד הַנָּשֶׁה בְּפְנֵיהֶם. כְּמַאן דְּאָמַר: גִּיד הַנָּשֶׁה נֶאֱסַר לִבְנֵי נֹחַ. (שם לב) ״וַיִּוָּתֵר יַעֲקֹב לְבַדּוֹ״. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: שֶׁנִּשְׁתַּיֵּר עַל פַּכִּין קְטַנִּים. מִכָּאן לַצַּדִּיקִים שֶׁחָבִיב עֲלֵיהֶם מָמוֹנָם יוֹתֵר מִגּוּפָן. וְכָל כָּךְ לָמָּה? לְפִי שֶׁאֵין פּוֹשְׁטִין יְדֵיהֶם בַּגָּזֵל. (שם) ״וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר״. אָמַר רַבִּי יִצְחָק: מִכָּאן לְתַלְמִיד חָכָם שֶׁלֹּא יֵצֵא יְחִידִי בַּלַּיְלָה. רַבִּי אַבָּא בַּר כַּהֲנָא אָמַר: מֵהָכָא: (רות ג׳:ב׳) ״הִנֵּה הוּא זֹרֶה אֶת גֹּרֶן הַשְּׂעֹרִים״. רַבִּי אַבָּהוּ אָמַר: מֵהָכָא: (בראשית כ״ב:ג׳) ״וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר וַיַּחֲבֹשׁ״ וְגוֹ׳. וְרַבָּנָן אָמְרֵי: מֵהָכָא: (שם לז) ״לֶךְ נָא רְאֵה אֶת שְׁלוֹם אַחֶיךָ וְאֶת שְׁלוֹם הַצֹּאן״ וְגוֹ׳. רַב אָמַר: מֵהָכָא: (שם לב) ״וַיִּוָּתֵר לוֹ הַשָּׁמֶשׁ״.

ד מג אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: שָׁאַלְתִּי אֶת רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְאֶת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּאִטְלִיז שֶׁל אִימָאוֹס, שֶׁהָלְכוּ לִקַּח בְּהֵמָה לְמִשְׁתֵּה בְּנוֹ שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל, כְּתִיב: (שם) ״וַיִּוָּתֵר לוֹ הַשָּׁמֶשׁ״, וְכִי שֶׁמֶשׁ לוֹ לְבַדּוֹ זָרְחָה, וַהֲלֹא לְכָל הָעוֹלָם זָרְחָה? אָמַר רַבִּי יִצְחָק: שֶׁמֶשׁ הַבָּאָה בַּעֲבוּרוֹ, זָרְחָה בַּעֲבוּרוֹ. כְּתִיב: (שם כח) ״וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חָרָנָה״, וּכְתִיב: ״וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם״, כִּי מָטָה לְחָרָן, אָמַר: אֶפְשָׁר עָבַרְתִּי עַל מָקוֹם שֶׁהִתְפַּלְלוּ בּוֹ אֲבוֹתַי, וַאֲנִי לֹא הִתְפַּלַּלְתִּי בּוֹ? [כַּד] יְהַב דַּעְתֵּיהּ לְמֵיהַדַּר, קָפְצָה לֵיהּ אַרְעָא, מֵיָּד, ״וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם״. כַּד צַלִּי, בָּעָא לְמֵיהַדַּר. (מיתי.) אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: צַדִּיק זֶה בָּא לְבֵית מְלוֹנִי וְיִפָּטֵר בְּלֹא לִינָה? מֵיָּד, ״בָּא הַשָּׁמֶשׁ״. כְּתִיב: (שם) ״וַיִּיקַח מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם״. וּכְתִיב: (בראשית כ״ח:י״א) ״וַיִּקַּח אֶת הָאֶבֶן״. אָמַר רַבִּי יִצְחָק: מְלַמֵּד שֶׁנִּתְקַבְּצוּ כָּל אוֹתָן אֲבָנִים לְמָקוֹם אֶחָד, וְכָל אַחַת וְאַחַת אוֹמֶרֶת: עָלַי יָנִיחַ צַדִּיק זֶה רֹאשׁוֹ. תָּנָא: וְכֻלָּן נִבְלְעוּ בְּאַחַת. (שם) ״וַיַּחֲלֹם, וְהִנֵּה סֻלָּם מֻצָּב אַרְצָה״. תָּנָא: כַּמָּה רָחְבוֹ שֶׁל סֻלָּם? שְׁמוֹנַת אֲלָפִים פַּרְסָאוֹת, דִּכְתִיב: (שם) ״וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ״. ׳עֹלִים׳, שְׁנַיִם. ׳וְיֹרְדִים׳, שְׁנַיִם. וְכִי פָּגְעוּ בַּהֲדֵי הֲדָדֵי, הֲווּ לְהוּ אַרְבַּע. וּכְתִיב בֵּיהּ בַּמַּלְאָךְ: (דניאל י׳:ו׳) ״וּגְוִיָּתוֹ כְּתַרְשִׁישׁ״, וּגְמִירִי, דְּ׳תַרְשִׁישׁ׳ תְּרֵי אַלְפֵי פַּרְסֵי הֲווּ. תָּנָא: עוֹלִים וּמִסְתַּכְּלִים בִּדְיוֹקְנוֹ שֶׁל מַעְלָה, וְיוֹרְדִים וּמִסְתַּכְּלִים בִּדְיוֹקְנוֹ שֶׁל מַטָּה, וּבָעוּ לִסְכּוֹנְיֵהּ. מֵיָּד (בראשית כ״ח:י״ג) ״וְהִנֵּה ה׳ נִצָּב עָלָיו״. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: אִלְמָלֵא מִקְרָא כָּתוּב, אִי אֶפְשָׁר לְאָמְרוֹ, כְּאָדָם שֶׁמַּנִּיחַ עַל בְּנוֹ. (שם) ״הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה שֹׁכֵב עָלֶיהָ״ וְגוֹ׳. מַאי רְבוּתֵיהּ? אָמַר רַבִּי יִצְחָק: מְלַמֵּד שֶׁקִּפְּלָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְכָל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְהִנִּיחָהּ תַּחַת יַעֲקֹב אָבִינוּ, שֶׁתְּהֵא נוֹחָה לִכְבֹּשׁ לִבָנָיו.

ה מד ״וַיֹּאמֶר: שַׁלְּחֵנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר״, (שם לב). אָמַר לֵיהּ: גַּנָּב אַתָּה? אוֹ קוֹבְיוֹסְטוֹס אַתָּה? שֶׁמִּתְיָרֵא אַתָּה מִן הַשַּׁחַר? אָמַר לוֹ: מַלְאָךְ אֲנִי, וּמִיּוֹם שֶׁנִּבְרֵאתִי לֹא הִגִּיעַ זְמַנִּי לוֹמַר שִׁירָה עַד עַכְשָׁיו. מְסַיַּע לֵיהּ לְרַב חֲנַנְאֵל אָמַר רַב, דְּאָמַר רַב חֲנַנְאֵל, אָמַר רַב: שָׁלֹשׁ כִּתּוֹת שֶׁל מַלְאָכֵי הַשָּׁרֵת אוֹמְרוֹת שִׁירָה בְּכָל יוֹם. אַחַת אוֹמֶרֶת: ׳קָדוֹשׁ׳, וְאַחַת אוֹמֶרֶת: ׳קָדוֹשׁ׳, וְאַחַת אוֹמֶרֶת: ׳קָדוֹשׁ ה׳ צְבָאוֹת׳. מֵיתִיבִי: חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹתֵר מִמַּלְאָכֵי הַשָּׁרֵת, שֶׁיִּשְׂרָאֵל אוֹמְרִים שִׁירָה בְּכָל שָׁעָה, וּמַלְאָכֵי הַשָּׁרֵת אֵין אוֹמְרִים שִׁירָה אֶלָּא פַּעַם אַחַת בַּיּוֹם, וְאַמְרֵי לָהּ: פַּעַם אַחַת בְּשַׁבָּת. וְאַמְרֵי לָהּ: פַּעַם אַחַת בַּחֹדֶשׁ. וְאַמְרֵי לָהּ: פַּעַם אַחַת בַּשָּׁנָה. וְאַמְרֵי לָהּ: פַּעַם אַחַת בְּשָׁבוּעַ. וְאַמְרֵי לָהּ: פַּעַם אַחַת בְּיוֹבֵל. וְאַמְרֵי לָהּ: פַּעַם אַחַת בָּעוֹלָם. וְיִשְׂרָאֵל מַזְכִּירִין אֶת הַשֵּׁם אַחַת שְׁתֵּי תֵּבוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר: (דברים ו) ״שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה׳״ וְגוֹ׳, וּמַלְאָכֵי הַשָּׁרֵת אֵין מַזְכִּירִין אֶת הַשֵּׁם אֶלָּא לְאַחַר שָׁלֹשׁ תֵּבוֹת, כְּדִכְתִיב: (ישעיהו ו׳:ג׳) ״קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ ה׳ צְבָאוֹת״, וְאֵין מַלְאָכֵי הַשָּׁרֵת אוֹמְרִים שִׁירָה לְמַעְלָה, עַד שֶׁיֹּאמְרוּ יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה. שֶׁנֶּאֱמַר: (איוב ל״ח:ז׳) ״בָּרֳנָן יַחַד כּוֹכְבֵי בֹקֶר״, וְהָדַר: ״וַיָּרִיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים״. אֶלָּא אַחַת אוֹמֶרֶת: ׳קָדוֹשׁ׳, וְאַחַת אוֹמֶרֶת: ׳קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ׳. וְאַחַת אוֹמֶרֶת: ״קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ ה׳ צְבָאוֹת״. וְהָאֵיכָא: ׳בָּרוּךְ׳? [דף צב ע״א] ׳בָּרוּךְ׳, אוֹפַנִּים הוּא דְּאָמְרֵי לֵיהּ. וְאֵיבָעֵית אֵימָא: כֵּינָן דְּאִיתְיְהִיב רְשׁוּתָא, אִיתְיְהִיב. (הושע י״ב:ה׳) ״וַיָּשַׂר אֶל מַלְאָךְ וַיֵּכָל, בָּכָה, וַיִּתְחַנֶּן לוֹ״. אִינִי יוֹדֵעַ מִי נַעֲשָׂה שַׂר לְמִי. כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר: ״כִּי שָׂרִיתָ עִם אֱלֹהִים״, הֲוֵי אוֹמֵר: יַעֲקֹב נַעֲשָׂה שַׂר לַמַּלְאָךְ. ״בָּכָה וַיִּתְחַנֶּן לוֹ״. אִינִי יוֹדֵעַ מִי בָּכָה לְמִי. כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר: ׳שַׁלְּחֵנִי׳, הֲוֵי אוֹמֵר: מַלְאָךְ בָּכָה לְיַעֲקֹב. ״כִּי שָׂרִיתָ עִם אֱלֹהִים וְעִם אֲנָשִׁים״, אָמַר (רבא) [רַבָּה]: רֶמֶז רָמַז לוֹ שֶׁעֲתִידִין שְׁנֵי שָׂרִים לָצֵאת מִמֶּנּוּ; רֹאשׁ גּוֹלָה שֶׁבְּבָבֶל וְנָשִׂיא שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. מִכָּאן רָמַז לוֹ גָּלוּת בבל.

ו מה ״וּבָרֵךְ שָׁלשָׁה שָׂרִיגִם״. (בראשית מ׳:י׳.) אָמַר רַבִּי חִיָּא בַּר אַבָּא, אָמַר רַב: אִלּוּ שְׁלשָׁה שָׂרֵי גֵּאִים הַיּוֹצְאִין מִיִּשְׂרָאֵל בְּכָל דּוֹר וָדוֹר. פְּעָמִים שֶׁשְּׁנַיִם כָּאן וְאֶחָד בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, פְּעָמִים שֶׁשְּׁנַיִם בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְאֶחָד כָּאן. יְהֵבוּ רַבָּנָן עֵינֵיהוּ בְּרַבָּנָא עוּקְבָא, וְרַבָּנָא נְחֶמְיָה בְּנֵי בַּרְתֵּיהּ דְּרַב. רָבָא אָמַר: אִלּוּ שְׁלשָׁה שָׂרֵי גוֹיִם שֶׁמְּלַמְּדִין זְכוּת עַל יִשְׂרָאֵל בְּכָל דּוֹר וָדוֹר. תַּנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: ׳גֶּפֶן׳, זֶה הָעוֹלָם. ׳שְׁלשָׁה שָׂרִיגִם׳, זֶה אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב. ״וְהִיא כְּפֹרַחַת עָלְתָה נִצָּה״, (שם) אִלּוּ הָאִמָּהוֹת. ״הִבְשִׁילוּ אַשְׁכְּלוֹתֶיהָ עֲנָבִים״, אִלּוּ הַשְּׁבָטִים. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: וְכִי מַרְאִין לוֹ לָאָדָם מַה שֶּׁהָיָה? וַהֲלֹא אֵין מַרְאִין לוֹ לָאָדָם אֶלָּא מַה שֶּׁעָתִיד לִהְיוֹת?! אֶלָּא ׳גֶּפֶן׳, זֶה תּוֹרָה. ׳שְׁלשָׁה שָׂרִיגִם׳, אִלּוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּמִרְיָם. ״וְהִיא כְּפֹרַחַת עָלְתָה נִצָּה״, אִלּוּ סַנְהֶדְרִין. ״הִבְשִׁילוּ אַשְׁכְּלוֹתֶיהָ עֲנָבִים״, אִלּוּ תַּלְמִידִים שֶׁבְּכָל דּוֹר וָדוֹר. אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל: עַדַיִן צְרִיכִין אָנוּ לְמוֹדָעִי, דְּמוּקִים לֵיהּ כּוּלֵּיהּ בְּחַד מָקוֹם. רַבִּי אֶלְעָזָר הַמּוֹדָעִי אוֹמֵר: ׳גֶּפֶן׳, זֶה יְרוּשָׁלַיִם. ׳שְׁלשָׁה שָׂרִיגִם׳, זֶה מִקְדָּשׁ, מֶלֶךְ וְכֹהֵן גָּדוֹל. ״וְהִיא כְּפֹרַחַת עָלְתָה נִצָּה״, אִלּוּ פְּרִחֵי כְּהֻנָּה. ״הִבְשִׁילוּ אַשְׁכְּלוֹתֶיהָ עֲנָבִים״, אִלּוּ נְסָכִים. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי מוּקִים לָהּ בְּמַתָּנוֹת, דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: ׳גֶּפֶן׳, זוֹ תּוֹרָה. ׳שְׁלשָׁה שָׂרִיגִם׳, זֶה בְּאֵר, עַמּוּד־עָנָן וּמָן. ״וְהִיא כְּפֹרַחַת עָלְתָה נִצָּה״, אִלּוּ הַבְּכוּרִים. ״הִבְשִׁילוּ אַשְׁכְּלוֹתֶיהָ עֲנָבִים״, אִלּוּ נְסָכִים. רַבִּי יִרְמְיָה בַּר אַבָּא אָמַר: ׳גֶּפֶן׳, אִלּוּ יִשְׂרָאֵל, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: (תהילים פ׳:ט׳) ״גֶּפֶן מִמִּצְרַיִם תַּסִּיעַ״.

׳שְׁלֹשָׁה שָׁרִיגִם׳, אֵלּוּ שְׁלֹשָׁה רִגָּלִים שֶׁיִּשְׂרָאֵל עוֹלִין בָּהֶן בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה. ׳וְהִיא כְּפַרַסַת [עָלְתָה נִצָּהּ]׳, הִגִּיעַ זְמַנָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל לִפְרוֹת וְלִרְבּוֹת. וְכֵן הוּא אוֹמֵר: (שמות א׳:ז׳) ״וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׁרְצוּ״. ׳עָלְתָה נִצָּהּ׳, הִגִּיעַ זְמַנָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל לִגָּאֵל, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: (ישעיהו ס״ג:ג׳) ״וְזֵיז נִצְחָם עַל בְּגָדַי וְכָל מַלְבּוּשַׁי אֶגְאָלְתִּי״. ׳הִבְשִׁילוּ אַשְׁכְּלֹתֶיהָ עֲנָבִים׳, הִגִּיעַ זְמַנָּהּ שֶׁל מִצְרִים לִשְׁתּוֹת כּוֹס הַתַּרְעֵלָה. וְהֵינוּ דְּאָמַר רָבָא: שָׁלֹשׁ כּוֹסוֹת הָאֲמוּרוֹת בְּמִצְרַיִם, לָמָּה? אֶחָד שֶׁשָּׁתָה בִּימֵי מֹשֶׁה, וְאֶחָד שֶׁשָּׁתָה בִּימֵי פַּרְעֹה נְכֹה, וְאֶחָד שֶׁעֲתִידָה לִשְׁתּוֹת עִם כָּל הָאֻמּוֹת. אָמַר לֵיהּ רַבִּי אַבָּא לְרַב יִרְמְיָה בַּר אַבָּא: כִּי דָּרִישׁ לְהוּ רַב לְהַנֵּי קְרֵאֵי בְּאַגַּדְתָּא, כְּוָתָךְ דָּרִישׁ לְהוּ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: אֲמָה זוֹ כְּגֶפֶן נִמְשְׁלָה, זְמוֹרוֹת שֶׁבָּהּ, אֵלּוּ בַּעֲלֵי בָתִּים. אֶשְׁכּוֹלוֹת שֶׁבָּהּ, אֵלּוּ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים. עָלִין שֶׁבָּהּ, אֵלּוּ עַמֵּי־ הָאָרֶץ. קְנוֹקְנוֹת שֶׁבָּהּ, אֵלּוּ רֵיקָנִין שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל. וְהֵינוּ דְּשָׁלְחוּ מִתָּם: לִיבָּעֵי רַחֲמֵי אֶתְכָּלְיָא עַל עָלְיָא, דְּאִלְמָלֵא עָלְיָא לָא מִתְקַיְּמִין אֶתְכָּלְיָא.

ז מו ״וָאֶכְרֶה לִּי בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר כֶּסֶף״. (הושע ג׳:ב׳.) אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מְשׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוֹצָדָק: אֵין ׳כִּירָה׳ אֶלָּא [לְשׁוֹן] מְכִירָה, שֶׁנֶּאֱמַר: (בראשית נ׳:ה׳) ״בְּקִבְרִי אֲשֶׁר כָּרִיתִי לִי״. ״בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר״, זֶה חֲמִשָּׁה עָשָׂר בְּנִיסָן, שֶׁבּוֹ נִגְאֲלוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם. ׳כֶּסֶף׳, אֵלּוּ צַדִּיקִים, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: (משלי ז׳:כ׳) ״צְרוֹר הַכֶּסֶף לָקַח בְּיָדוֹ״. ׳וְחֹמֶר שְׂעֹרִים׳, ו׳לֶתֶךְ שְׂעֹרִים׳ אֵלּוּ אַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה צַדִּיקִים שֶׁהָעוֹלָם מִתְקַיֵּם בָּהֶם. וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִם שְׁלֹשִׁים כָּאן, וַחֲמִשָּׁה עָשָׂר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְאִם שְׁלֹשִׁים בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וַחֲמִשָּׁה עָשָׂר כָּאן. כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר: (זכריה י״א:י״ג) ״וָאֶקְחָה שְׁלֹשִׁים הַכֶּסֶף וָאַשְׁלִיךְ אֹתוֹ בֵּית ה׳ אֶל (האוצר) [הַיּוֹצֵר]״. הֲוֵי אוֹמֵר: שְׁלֹשִׁים בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וַחֲמִשָּׁה עָשָׂר כָּאן. אָמַר אַבַּיֵי: וְרוּבֵיהוּ מִשְׁתַּכְּחִי בְּבֵי כְּנִשְׁתָּא דְּתוּתֵי אַפְתָּא. [וַהֵינוּ דִּכְתִיב]: (שם) ״וָאֹמַר אֲלֵיהֶם: אִם טוֹב בְּעֵינֵיכֶם, הָבוּ שְׂכָרִי, וְאִם לֹא, חֲדָלוּ, וַיִּשְׁקְלוּ אֶת שְׂכָרִי שְׁלֹשִׁים כָּסֶף״. אָמַר רַב יְהוּדָה: אֵלּוּ שְׁלֹשִׁים צַדִּיקֵי אֱמוּת הָעוֹלָם, שֶׁאֱמוּת הָעוֹלָם מִתְקַיֶּמִין עֲלֵיהֶם. עוּלָּא אָמַר: אֵלּוּ שְׁלֹשִׁים מִצְווֹת שֶׁקִּבְּלוּ עֲלֵיהֶם בְּנֵי נֹחַ, וְאֵין מְקַיְּמִין אֶלָּא שָׁלֹשׁ. אַחַת, שֶׁאֵין כּוֹתְבִין כְּתֻבָּה לִזְכָרִים. וְאַחַת, שֶׁאֵין שׁוֹקְלִין בְּשַׂר הַמֵּת בְּמָקוֹלִין. וְאַחַת, שֶׁמְּכַבְּדִין אֶת הַתּוֹרָה.

ח מז אָמַר שְׁמוּאֵל: אָסוּר לִגְנֹב דַּעַת הַבְּרִיּוֹת, וַאֲפִלּוּ דַּעְתּוֹ שֶׁל נָכְרִי. וְהָא דִּשְׁמוּאֵל, לָאו בְּפֵרוּשׁ אִיתְמַר, אֶלָּא מִכְּלָלָא אִיתְמַר, דִּשְׁמוּאֵל הֲוָה קָא עָבַר בְּמַבְרָא, אָמַר לֵיהּ לְשַׁמְעֵיהּ: פַּיְסֵיהּ לְמַבּוּרֵיהּ, פַּיְסֵיהּ וְאִיקְפַּד. מַאי טַעְמָא אִיקְפַּד? אָמַר אַבַּיֵי: תַּרְנְגֹלֶת טָרְפָה הֲוַאי וִיהָבָה נִיהֲלֵיהּ בְּמַר דִּשְׁחוּטָה. (רבה) [רָבָא] אָמַר: אַנְפְּקָא אָמַר לֵיהּ לְאַשְׁקוּיֵי, וְאַשְׁקֵיהּ חַמְרָא מְזִיגָא. וְכִי מִכְּלָלָא מַאי? לְמַאן דְּאָמַר: טָרְפָה הֲוַאי, אָמַר לֵיהּ: אַמַאי תַּשְׁהֵא אִיסּוּרָא. לְמַאן דְּאָמַר: אַנְפְּקָא אָמַר לֵיהּ לְאַשְׁקוּיֵי, אַנְפְּקָא, חֲיָא מַשְׁמַע.

ט מח תַּנְיָא. הָיָה רַבִּי [מֵאִיר] אוֹמֵר: אַל יִסְרַהֵב אָדָם לַחֲבֵרוֹ לִסְעֹד אֶצְלוֹ, וְיוֹדֵעַ בּוֹ שֶׁאֵינוֹ סוֹעֵד. וְלֹא יַרְבֶּה לוֹ בְּתִקְרֹבֶת, וְיוֹדֵעַ בּוֹ שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל. וְלֹא יִפְתַּח לוֹ חֲבִיּוֹת הַמְּכוּרוֹת לְחֻנָּנִי, אֶלָּא אִם כֵּן הוֹדִיעוֹ. וְלֹא יֹאמַר לוֹ: סַךְ שֶׁמֶן מִפַּךְ רֵיקָן, וְאִם בִּשְׁבִיל כְּבוֹדוֹ, מֻתָּר. אֵינִי, וְהָא עוּלָּא אִיקְלַע לְבֵי רַב יְהוּדָה, פָּתַח לוֹ חֲבִיּוֹת הַמְּכוּרוֹת לְחֻנָּנִי. אוֹדוּעֵי אוֹדְעֵיהּ. וְאִי בָּעֵית אֵימָא: שַׁאנִי עוּלָּא, דְּחָבִיב לֵיהּ לְרַב יְהוּדָה, דִּבְלָאוּ הָכִי נַמִּי פְּתוּחֵי מִפְתַּח לֵיהּ. תָּנוּ רַבָּנָן: לֹא יֵלֵךְ אָדָם לְבֵית הָאָבֵל, וּבְיָדוֹ לָגִין הַמִּתְקַשְׁקֵשׁ, וְלֹא יְמַלְאֶנּוּ מַיִם, מִפְּנֵי שֶׁמַּתְעֵהוּ. וְאִם יֵשׁ שָׁם חֶבְרַ־עִיר, מֻתָּר. תָּנוּ רַבָּנָן: לֹא יִמְכֹּר אָדָם לַחֲבֵרוֹ סַנְדָּל שֶׁל מֵתָה בִּכְלָל שֶׁל חַיָּה שְׁחוּטָה, מִפְּנֵי שְׁנֵי דְּבָרִים: אֶחָד, מִפְּנֵי שֶׁמַּתְעֵהוּ, וְאֶחָד, מִפְּנֵי הַסַּכָּנָה. וְלֹא יְשַׁגֵּר אָדָם לַחֲבֵרוֹ חָבִית שֶׁל יַיִן, וְשָׁמַע צָף עַל פִּיהָ. וּמַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁשִּׁגֵּר לַחֲבֵרוֹ חָבִית שֶׁל יַיִן וְשָׁמַע צָף עַל פִּיהָ, וְהָלַךְ וְזָמַן עָלֶיהָ אוֹרְחִים וְנִכְנַס וּמְצָאָהּ שֶׁהִיא שֶׁל יַיִן, וְחָנַק אֶת עַצְמוֹ. וְאֵין הָאוֹרְחִין רַשָּׁאִין לִתֵּן מִמַּה שֶּׁלִּפְנֵיהֶם לִבְנוֹ וּלְבִתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, אֶלָּא אִם כֵּן נָטְלוּ רְשׁוּת מִבַּעַל הַבַּיִת. וּמַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁזִּמַּן שִׁלְשָׁה אוֹרְחִין בְּשִׁנֵּי בַּצִּיר, וְלֹא הָיָה לוֹ לְהַנִּיחַ לִפְנֵיהֶם אֶלָּא כְּשֶׁלֹּשׁ בֵּיצִים. בָּא בְנוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, נָטַל אֶחָד מֵהֶם חֶלְקוֹ וּנְתָנוֹ לוֹ, וְכֵן שְׁנַיִם, וְכֵן שָׁלֹשׁ. בָּא אָבִיו שֶׁל תִּינוֹק, מְצָאוֹ שֶׁעוֹזֵק אֶחָד בְּפִיו וּשְׁנַיִם בְּיָדָיו, חֲבָטוֹ בַּקַּרְקַע וּמֵת, כֵּינָן שֶׁרָאָתָה אִמּוֹ, עָלְתָה לַגַּג וְנָפְלָה וּמֵתָה. אַף הוּא עָלָה לַגַּג וְנָפַל וּמֵת. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב: עַל דָּבָר זֶה נֶהֱרְגוּ שָׁלֹשׁ נְפָשׁוֹת מִיִּשְׂרָאֵל, מַאי קָמַשְׁמַע לָן? דְּכוּלָּהּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב הִיא.

י מַר זוּטְרָא בְּרֵיהּ דְּרַב נַחְמָן הֲוָה קָאָזַל מִסִּיכְרָא לְבֵי מְחוֹזָא, וְרָבָא וְרַב סַפְרָא הֲווּ קָא אָתוּ לְסִיכְרָא, פְּגָעוּ אַהֲדָדֵי, הוּא סָבַר לְאַפּוֹיֵהּ הוּא דְּקָאָתוּ, אָמַר לְהוּ: לָמָּה לְהוּ לְרַבָּנָן דְּטָרְחוּ וְאָתוּ כּוּלֵי הַאי? אָמַר לֵיהּ רַב סַפְרָא: אַנָן לָא הֲווּ יַדְעִינָן דְּקָאָתֵי מַר, אִי הֲווּ יַדְעִינָן, טְפֵי הֲוָה טָרְחִינָן. אָמַר לֵיהּ רָבָא: מַאי טַעְמָא אָמַרְתְּ לֵיהּ הָכִי, דְּאַחְלִישְׁתֵּיהּ לְרַעְתֵּיהּ? אָמַר לֵיהּ: וְהָא קָא מַטְעִינָן לֵיהּ? אִיהוּ הוּא דְּקָא מַטְעֵי נַפְשֵׁיהּ.

יא מט רַב הֲוָה קָאָזֵיל לְבֵי רַב חָנָן (בר רבא) חַתְנֵיהּ, חָזֵי מַבְרָא דְּקָאתֵי לְאַפּוֹיֵהּ, אָמַר: מַבְרָא קָאתֵי לְאַפּוֹאֵי, יוֹמָא טָבָא לְגוֹ. אָזַל קָם אַבָּבָא, אוֹדִיק בְּבִזְעָא דְּדָשָׁא, חַזְיֵהּ חִיוְתָא דְּתַלְיָא, טָרַף אַבָּבָא, נָפוֹק אַתּוּ כּוּלֵי עָלְמָא לְאַפּוֹיֵהּ, אָתָא טַבְחָא נַמִּי, לָא עַלִּים רַב עֵינֵיהּ מִינֵּיהּ. אָמַר לְהוּ: אִכּוּ הַשְׁתָּא, סָפְיתוּ לְהוּ אִיסּוּרָא לִבְנֵי בְּרִתִּי, לָא אָכַל רַב מֵהָהוּא בִּשְׂרָא. מַאי טַעְמָא? אִי מִשּׁוּם אִיעַלּוּמֵי, הָא לָא אִיעַלִּים? אֶלָּא דְּנָחִישׁ, וְהָאָמַר רַב: כָּל נַחַשׁ שֶׁאֵינוֹ כְּאֶלִיעֶזֶר עֶבֶד אַבְרָהָם וּכְיוֹנָתָן בֶּן שָׁאוּל, אֵינוֹ נַחַשׁ. אֶלָּא סְעוּדַת רְשׁוּת הֲוַאי, וְרַב לָא מִיתְהֲנֵי מִסְּעוּדַת הָרְשׁוּת. רַב דָּדִיק בְּמַבְרָא, וּשְׁמוּאֵל בָּדִיק בְּסִפְרָא, רַבִּי יוֹחָנָן בָּדִיק בִּינּוּקָא. כּוּלְּהוּ שְׁנֵי דְּרַב הֲוָה כָּתַב לֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן: לְקַדֵּם רַבֵּנוּ שֶׁבְּבָבֶל, כִּי נָח נַפְשֵׁיהּ, הֲוָה כָּתַב לִשְׁמוּאֵל: לְקַדֵּם חַבֵּרֵנוּ שֶׁבְּבָבֶל. אָמַר: לָא יָדַע לִי מִידִי,

דְּרַבִּיה אֲנָא. כָּתַב, שָׁדַר לֵיהּ עִבּוּרָא דְּשִׁיתִּין שְׁנִי. אָמַר: הַשְׁתָּא חוּשְׁבָּנָא בְּעָלְמָא יָדַע. כָּתַב, שָׁדַר לֵיהּ תְּלִיסַר גִּמְלֵי סְפֵיקֵי טָרִיפְתָּא. אָמַר: אִית לִי רַב בְּבָבֶל, אִיזִיל אֶחְזֵייהּ, אָמַר לֵיהּ לִינוֹקָא: פְּסַח לִי פְּסוּקֵיךְ! אָמַר לֵיהּ: (שמואל א כ״ח:ג׳) ״וּשְׁמוּאֵל מֵת״, אָמַר: שְׁמַע מִינָּהּ, נָח נַפְשֵׁיהּ דִּשְׁמוּאֵל, וְלָא הֵיא, לָא שָׁכִיב שְׁמוּאֵל, אֶלָּא כִּי הֵיכִי דְּלָא לִיטְרַח רַבִּי יוֹחָנָן. תַּנְיָא: רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: בַּיִת, תִּינוֹק וְאִשָּׁה, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין נַחַשׁ, יֵשׁ סִימָן. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: וְהוּא דְּאִיתְחַזֵּק תְּלָתָא זִימְנֵי, דִּכְתִיב: (בראשית מ״ב:ל״ו) ״יוֹסֵף אֵינֶנּוּ, וְשִׁמְעוֹן אֵינֶנּוּ, וְאֶת בִּנְיָמִן תִּקָּחוּ״.

יב אָמַר רָבָא: מֵרִישָׁא הֲוָה אָמִינָא: סִימָנָא עָדִיף מִטְּבִיעוּת עֵינָא, דְּהָא מְהַדְּרִינַן אֲבִידְתָּא בְּסִימָנָא, וְלָא מְהַדְּרִינַן בִּטְבִיעוּת עֵינָא, הַשְׁתָּא דְּשָׁמַעְתְּינְהוּ לְהַנֵּי שְׁמַעְתְּתָא, אָמִינָא: טְבִיעוּת עֵינָא עָדִיפָא, דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי, הֵיאַךְ סוּמָא מַתָּר בְּאִשְׁתּוֹ? וּבְנֵי אָדָם מַתָּרִים בִּנְשׁוֹתֵיהֶם בַּלַּיְלָה? אֶלָּא בִּטְבִיעוּת עֵינָא דְּקָלָא, הָכִי נַמִּי בִּטְבִיעוּת עֵינָא. אָמַר רַבִּי יִצְחָק בְּרֵיהּ דְּרַב מְשַׁרְשִׁיָא: תֵּדַע, דְּאִלּוּ אַתּוּ בֵּי תְּרֵי וְאָמְרֵי: פְּלָנְיָא, דְּהַאי סִימָנֵיהּ [וְהַאי סִימָנֵיהּ], קָטֵל נַפְשָׁא, לָא קָטְלִינַן לֵיהּ, וְאִלּוּ אָמְרֵי: אִית לָן טְבִיעוּת עֵינָא בְּגַוֵּיהּ, קָטְלִינַן לֵיהּ.

יג [פְּסָקָא. גִּיד הַנָּשֶׁה נוֹהֵג בִּטְהוֹרָה וְאֵינוֹ נוֹהֵג בִּטְמֵאָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף בִּטְמֵאָה]. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: וַהֲלֹא מִבְּנֵי יַעֲקֹב [נֶאֱסַר גִּיד הַנָּשֶׁה? וַעֲדַיִן בְּהֵמָה טְמֵאָה מֻתֶּרֶת לָהֶן וְכוּ׳]. תַּנְיָא, אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי יְהוּדָה: וְכִי נֶאֱמַר: (בראשית ל״ב:ל״ג) ״עַל כֵּן לֹא יֹאכְלוּ בְנֵי יַעֲקֹב״, וַהֲלֹא לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא ׳בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׳, וְלֹא נִקְרְאוּ ׳בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׳ עַד סִינַי! אֶלָּא בְּסִינַי נֶאֱמַר, אֶלָּא שֶׁנִּכְתַּב בִּמְקוֹמוֹ, לְיַדֵּע מֵאֵיזֶה טַעַם נֶאֱסַר לָהֶם. מַתִּיב רָבָא: (שם מו) ״וַיִּשְׁאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל׳, וְלֹא נִקְרְאוּ ׳בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׳ עַד סִינַי! אֶלָּא בְּסִינַי נֶאֱמַר, אֶלָּא שֶׁנִּכְתַּב בִּמְקוֹמוֹ, לְיַדֵּע מֵאֵיזֶה טַעַם נֶאֱסַר לָהֶם. מַתִּיב רָבָא: (שם מו) ״וַיִּשְׁאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת יַעֲקֹב אֲבִיהֶם״. לְאַחַר מַעֲשֶׂה. אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא לְרַב אַשִׁי: מֵהַאי שַׁעְתָּא לִיתְסַר? אָמַר לֵיהּ: וְכִי תּוֹרָה פְּעָמִים פְּעָמִים נִתְּנָה? הַהוּא שַׁעְתָּא לָאו שְׁעַת מַעֲשֶׂה הֲוָאי, וְלָא שְׁעַת מַתַּן תּוֹרָה הֲוָאי.

פרק ח

א **חולין פרק ח** - נ אָמַר שְׁמוּאֵל: אֲנָא לְהָא מִלְּתָא, חַלָּא בַּר חַמְרָא לְגַבֵּי אַבָּא, דְּאִלּוּ אַבָּא הֲוָה סַיֵּיר נִכְסֵיהּ תְּרֵי זִמְנֵי בְּיוֹמָא, וַאֲנָא לָא סָרֵינָא אֶלָּא חָדָא זִימְנָא. שְׁמוּאֵל לְטַעֲמֵיהּ, דְּאָמַר שְׁמוּאֵל: מַאן דְּסַיֵּר נִכְסֵיהּ כָּל יוֹמָא (ויומא), מַשְׁכַּח אִיסְתָּרָא. אַבָּיֵי הֲוָה סַיֵּיר נִכְסֵיהּ כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא. יוֹמָא חַד פָּגַע בְּאַרְיֵיסֵיהּ דְּדָרְיפְתָּא דְּאוֹפְיָא, אָמַר לֵיהּ: הַנֵי לְהֵיכָא? אָמַר לֵיהּ: לְבֵי מַר. אָמַר לֵיהּ: כְּבָר קְדָמוּךְ רַבָּנָן. רַב אַסִי הֲוָה סַיֵּיר נִכְסֵיהּ כָּל יוֹמָא, אָמַר: הֵיכָא נִינְהוּ כָּל הַנֵי אִיסְתְּרֵי דְּמַר שְׁמוּאֵל? יוֹמָא חַד חָזָא צִינּוֹרָא דְּבִידְקָא בְּאַרְעֵיהּ, שַׁקְלֵיהּ לְגִלְיֵימֵיהּ, כַּרְכֵיהּ, אוֹתְבֵיהּ בְּגַוֵּיהּ, רָמָא קָלָא, אַתּוּ אִינְשֵׁי, סָכְרוּהָ, (אמר:) אַשְׁכַּחְתִּינְהוּ לְכוּלְּהוּ אִיסְתְּרֵי דְּמַר שְׁמוּאֵל.

ב נא אָמַר אַבָּיֵי: מֵרִישׁ הֲוָה אָמִינָא, הַאי דְּלָא מָשׁוּ מַיָּא בַּתָּרֵאי עַל אַרְעָא, מִשּׁוּם זוּהֲמָא. אָמַר לִי מַר: מִשּׁוּם דְּשַׁרְיָא רוּחַ רָעָה עֲלַיְיהוּ. וְאָמַר אַבָּיֵי: מֵרִישׁ הֲוָה אָמִינָא, הַאי דְּלָא שָׁקִיל מִידֵּי מִפְּתוֹרָא, כִּי נָקִיט אִינִישׁ כַּסָּא לְמִישְׁתֵּי, שָׁמָא יֶאֱרַע דְּבַר קַלְקָלָה בַּסְּעוּדָה. אָמַר לִי מַר: מִשּׁוּם דְּקַשְׁיָא לְרוּחַ צְרָרָה. וְלָא אָמְרַן אֶלָּא דְּשָׁקִיל וְלָא מְהַדַּר, אֲבָל מְשַׁקַּל וַאֲהַדּוּרֵי, לֵית לָן בָּהּ. וְלָא אָמְרַן אֶלָּא חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת, אֲבָל תּוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת, לֵית לָן בָּהּ. וְלָא אָמְרַן אֶלָּא מִידֵּי דְּצָרִיךְ לְסְעוּדָתָא, אֲבָל מִידֵּי דְּלָא צָרִיךְ לְסְעוּדָתָא, לֵית לָן בָּהּ. מַר בַּר רַב אַשִׁי קָפִיד אַפְּלוּ אַאֲסִיתָא וּבוּכְנָא דְּתַבְלֵי, מִידֵּי דְּצָרִיכִי לְסְעוּדָתָא. וְאָמַר אַבָּיֵי: מֵרִישׁ הֲוָה אָמִינָא, הַאי דְּכַנְשֵׁי נִשְׁוָרָא, מִשּׁוּם מְנַקְּרוּתָא, אָמַר לִי מַר: מִשּׁוּם דְּקַשְׁיָא לַעֲנִיוּתָא. הַהוּא גַּבְרָא דַּהֲוָה מֵהֲדַר עֲלֵיהּ שָׁרָא דַּעֲנִיוּתָא, וְלָא הֲוָה יָכִיל לֵיהּ, דְּקָא זָהִיר אַנְשׁוָרָא טוּבָא. יוֹמָא חַד פָּרַךְ רִיפְתָּא אַיִּבְלֵי, אָמַר: הַשְׁתָּא וַדַּאי נָפַל בְּיָדַאי, בָּתַר דְּאָכִיל, אַיְתִי מָרָא, עַקְּרִינְהוּ לְיַבָּלֵי, שַׁדִּינְהוּ לְנַהֲרָא, שַׁמְעֵיהּ דְּקָאָמַר: יַי (ווי) דְּאַפְקֵיהּ הַהוּא גַּבְרָא מִבֵּיתֵיהּ.

ג נב וְאָמַר אַבָּיֵי: מֵרִישׁ הֲוָה אָמִינָא, הַאי דְּלָא שָׁתֵי אוֹפְיָא, מִשּׁוּם מְאִיסוּתָא, אָמַר לִי מַר: מִשּׁוּם דְּקַשְׁיָא לְכַרְסָם. מִישְׁתֵּייהּ, קָשָׁה לְכַרְסָם. מִינְפַּח בֵּיהּ, קַשְׁיָא לְרֵישָׁא. מְדַחְיֵיהּ, קָשָׁה לַעֲנִיוּתָא. מַאי תַּקָּנְתֵּיהּ? לִשַׁקְּעֵיהּ שְׁקוּעֵי. לְכַרְסָם דְּחַמְרָא, שִׁיכְרָא. דְּשִׁיכְרָא, מַיָּא. דְּמַיָּא, לֵית לֵיהּ תַּקָּנְתָּא, וְהַיְינוּ דְּאָמְרֵי אִינְשֵׁי: בָּתַר עַנְיָא אַזְלָא עֲנִיוּתָא. וְאָמַר אַבָּיֵי: מֵרִישׁ הֲוָה אָמִינָא, הַאי דְּלָא אָכְלֵי יַרְקָא מִכִּישָׁא דְּאָסַר גִּינָּאָה, מִשּׁוּם דְּמִיחֲזֵי כְּרַעֲבָתָנוּתָא. אָמַר לִי מַר: מִשּׁוּם דְּקַשְׁיָא לְכִשָּׁפִים. רַב חִסְדָּא וְרַבָּה בַּר רַב הוּנָא הֲווּ קָאָזְלִי בְּאַרְבָּא. אָמְרָה לְהוּ הַהִיא מַטְרוֹנִיתָא: אוֹתְבָן בַּהֲדַיְכוּ, לָא אוֹתְבוּהָ, אָמְרָה מִלְתָא אַסַּרְתָּהּ לְאַרְבָּא, אָמְרוּ אִינְהוּ מִלְתָא שַׁרְיוּהָ. אָמְרָה לְהוּ: מַאי אִיעֲבִיד לְכוּ? דְּלָא מְקַנַּח לְכוּ בְּחַסְפָּא, וְלָא קָטִיל לְכוּ כְּנָּה אַמָּנַיכוּ, וְלָא אָכִיל לְכוּ יַרְקָא מִכִּישָׁא דְּאָסַר גִּינָּאָה. וְאָמַר אַבָּיֵי: מֵרִישׁ הֲוָה אָמִינָא, הַאי דְּלָא אָכְלֵי יַרְקָא דְּנָפַל (מתכא) [אַתָּכָא], מִשּׁוּם מְאִיסוּתָא, אָמַר לִי מַר: מִשּׁוּם דְּקַשְׁיָא לְרֵיחַ הַפֶּה.

ד נג וְאָמַר אַבָּיֵי: מֵרִישׁ הֲוָה אָמִינָא: הַאי דְּלָא יַתְבֵי תּוּתֵי מַרְזִיבָא, מִשּׁוּם שׁוֹפְכִים. אָמַר לִי מַר: מִשּׁוּם דְּשָׁכִיחֵי מַזִּיקִין. הַנְהוּ שְׁקוּלָאֵי דַּהֲווּ דָּרוּ חֲבִיתָא דְּחַמְרָא, בָּעוּ לְאִיתְפּוּחֵי, אוֹתְבוּהָ תּוּתֵי מַרְזִיבָא, פָּקְעָה. אַתּוּ לְקַמֵּיהּ דְּמַר בַּר רַב אַשִׁי, אֲפֵיק שִׁפּוּרֵי, שַׁמְּתֵיהּ. אָתָא לְקַמֵּיהּ, אָמַר לֵיהּ: אַמַּאי תַּעֲבִיד הָכִי? אָמַר לֵיהּ: הֵיכִי אִיעֲבִיד, כִּי אוֹתְבֵיהּ בְּאוּנָאֵי? אָמַר לֵיהּ: אַתְּ בְּדוֹקְתָא דְּשִׁכִיחֵי רַבִּים, מַאי בָּעֵית? אַתְּ הוּא דְּשָׁנֵית, זִיל שְׁלִים. אָמַר לֵיהּ: הַשְׁתָּא נַמִּי לִיקְבַּע לִי מַר זִימְנָא וְאֶפְרַע, קָבַע לֵיהּ זִימְנָא, כִּי מָטָא זִימְנֵיהּ, אִיעַכַּב. כִּי אָתָא, אָמַר לֵיהּ: אַמַּאי לָא אָתֵית בְּזִימְנָךְ? אָמַר לֵיהּ: כָּל מִילֵּי דְּצַיִיר, וְחָתִים, וְכַיֵּיל, וּמַנֵּי,

לֵית לָן רְשׁוּתָא לְמִשְׁקַל מִינֵיהּ, עַד דְּמַשְׁכְּחִינָא מִידִּי דְּהֶפְקֵרָא. וְאָמַר אַבַּיֵי: מֵרִישׁ הֲוָה אָמִינָא, הַאי דְּשָׁדוּ מַיָּא מִפּוּמָא דְּחַצְּבָא, מִשּׁוּם צִיבְתָּא, אָמַר לִי מַר: מִשּׁוּם דְּאִיכָּא מַיִם הָרָעִים. הַהוּא בַּר שִׁידָא דַּהֲוָה בֵּי רַב פָּפָּא, אָזַל לְאַתּוּיֵי מַיִם מִנַּהֲרָא, אִיעַכַּב, כִּי אָתָא, אָמְרוּ לֵיהּ: אַמַּאי אִיעַכַּבְתְּ? אָמַר לְהוּ: עַד דְּחַלְּפִי מַיִם הָרָעִים. אַדְּהָכִי חַזְנְהוּ דְּקָא שָׁדוּ מַיָּא מִפּוּמָא דְּחַצְּבָא. אָמַר: אִי הֲוָה יָדַעְנָא דִּרְגִילְתּוּ לְמִיעֲבֵד הָכִי, לָא אִיעַכְּבִי.

ה נד כִּי אָתָא רַב דִּימִי אָמַר: מַיִם הָרְאשׁוֹנִים הֶאֱכִילוּ בְּשַׂר חֲזִיר. וּמַיִם אַחֲרוֹנִים הוֹצִיאוּ אֶת הָאִשָּׁה מִבַּעְלָהּ. כִּי אָתָא רַבִּין אָמַר: רְאשׁוֹנִים, הֶאֱכִילוּ בְּשַׂר נְבֵלָה, אַחֲרוֹנִים, הָרְגוּ אֶת הַנֶּפֶשׁ. אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: וְסִימָנִיךְ: אָתָא רַב דִּימִי אַפְקָהּ, אָתָא רַבִּין קַטְלָהּ. רַבִּי אַבָּא מָתְנִי חָדָא מֵהֲנֵי וַחֲדָא מֵהֲנֵי לְחוּמְרָא.

ו אֲבוּהָ דִּשְׁמוּאֵל אַשְׁכְּחֵיהּ לִשְׁמוּאֵל דְּקָא בָּכֵי, אָמַר לֵיהּ: אַמַּאי קָא בָּכֵית? דְּמַחְיֶין רָבָאי, אַמַּאי? דְּאָמַר לִי: קָא סָפֵית לִבְרָאי וְלָא מָשֵׁית יָדֵיךְ. וְאַמַּאי לָא מָשֵׁית? אָמַר לֵיהּ: הוּא אָכִיל וַאֲנָא מָשֵׁינָא? אָמַר לֵיהּ: לָא מִסְתַּיֵּיהּ דְּלָא גָּמִיר, מִימְחָא נַמֵּי מָחֵי? וְהִלְכָתָא: אוֹכֵל מְחַמַּת מַאֲכִיל, צָרִיךְ נְטִילַת יָדַיִם. מַאֲכִיל, אֵינוֹ צָרִיךְ נְטִילַת יָדַיִם.

ז נה אָמְרָה לֵיהּ יַלְתָּא לְרַב נַחְמָן: מִכְּדֵי, כָּל דְּאָסַר לָן רַחֲמָנָא, שָׁרָא לָן כְּוָתֵיהּ, אָסַר לָן דְּמָא, שָׁרָא לָן כְּבֵדָא. נִדָּה, דַּם טְהָרָה. חֵלֶב בְּהֵמָה, חֵלֶב חַיָּה. חֲזִיר, מוֹחָא דְּשִׁבּוּטָא. גִּירוּתָא, לִישָׁנָא דְּכַוָּרָא. אֵשֶׁת אִישׁ, גְּרוּשָׁה בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ. אֵשֶׁת אָח, יְבָמָה. נָכְרִית, יְפַת־תֹּאַר. בָּעִינָא לְמֵיכַל בִּישָׁרָא בְּחַלְבָא. אָמַר לְהוּ רַב נַחְמָן לְטַבָּחֵי: זְוִיקוּ לָהּ כַּחְלִי.

ח אִיתּוּתְהוּ לְהַהוּא גַּבְרָא דְּלָא הֲוָה מוֹקֵר אֲבוּהָ וְאִימֵּיהּ, כַּפְתּוּהוּ, אָמַר לְהוּ: שַׁבְקוּהוּ, דְּתַנְיָא: כָּל מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁמַּתַּן שְׂכָרָהּ בְּצִדָּהּ, אֵין בֵּית־דִּין שֶׁל מַטָּה מְזַהֲרִין עָלֶיהָ.

פרק ט

א חולין פרק ט - תָּנוּ רַבָּנָן: לִגְיוֹן הָעוֹבֵר מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וְנִכְנָס לַבַּיִת, הַבַּיִת טָמֵא, שֶׁאֵין לְךָ כָּל לִגְיוֹן וְלִגְיוֹן שֶׁאֵין לוֹ כַּמָּה קַרְקַפְּלִין. וְאַל תִּתְמַהּ, שֶׁהֲרֵי קַרְקֶפְלוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׁמָעֵאל מֵגֵּחַ בְּרֹאשׁ מְלָכִים.

ב נו תָּנוּ רַבָּנָן: ״הַצָּב לְמִינֵהוּ״, לְהָבִיא הֶעָרוֹד (וכן) [וּבֶן] הַנְּפִילִים וְסָלָמַנְדְּרָא, וּכְשֶׁהָיָה רַבִּי עֲקִיבָא מַגִּיעַ לְפָסוּק זֶה, (היה) אוֹמֵר: (תהילים ק״ד:כ״ד) ״מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ ה׳״, יֵשׁ לְךָ בְּרִיּוֹת גְּדוֹלוֹת בַּיָּם, וְיֵשׁ לְךָ בְּרִיּוֹת גְּדוֹלוֹת בַּיַּבָּשָׁה, שֶׁבַּיָּם, אִלְמָלֵא עוֹלוֹת בַּיַּבָּשָׁה מֵיִד מֵתוֹת. שֶׁבַּיַּבָּשָׁה, אִלְמָלֵא יוֹרְדוֹת לַיָּם מֵיָד מֵתוֹת. יֵשׁ לְךָ בְּרִיּוֹת גְּדוֹלוֹת בָּאוּר, וְיֵשׁ לְךָ בְּרִיּוֹת גְּדוֹלוֹת בָּאֲוִיר. שֶׁבָּאוּר, אִלְמָלֵא עוֹלוֹת לָאֲוִיר מֵיָד מֵתוֹת. שֶׁבָּאֲוִיר, אִלְמָלֵא יוֹרְדוֹת לָאוּר מֵיָד מֵתוֹת, ״מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ ה׳״. תָּנוּ רַבָּנָן: כָּל שֵׁשׁ בַּיַּבָּשָׁה יֵשׁ בַּיָּם חוּץ מִן הַחֲלָדָה. אָמַר רַבִּי זֵירָא: מַאי קְרָא: (שם מט) ״הַאֲזִינוּ כָּל יֹשְׁבֵי חָלָד״. אָמַר רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ: בֵּיבָרֵי דְּנָרֵשׁ, אִינָן מִן הַיִּשּׁוּב. אָמַר רַב פָּפָּא: בְּשַׁמְתָּא נָרֵשׁ, תַּרְבִּיהּ, מַשְׁכֵּיהּ וְאַלְיָתֵיהּ. (ירמיהו כ״ב:כ״ט) ״אֶרֶץ, אֶרֶץ, אֶרֶץ, שְׁמְעִי דְּבַר ה׳״, אָמַר רַב פָּפָּא: לֹא אָבָה נָרֵשׁ שְׁמֹעַ דְּבַר ה׳. אָמַר רַב גִּידֵל, אָמַר רַב: נַרְשָׁאָה נַשְׁקִיךְ, מְנִי כָּכֵיךְ. נָהַר פְּקוּדָאָה לָוִיךְ, מִגְּלִימָא שַׁפִּירָא דְּחָזֵי עֲלַיִךְ. פּוּמְבְּדִיתָאָה לָוִיךְ, אַשְׁנִי אוּשְׁפִּיזָךְ. אָמַר רַב הוּנָא בַּר תּוֹרְתָּא: פַּעַם אַחַת הָלַכְתִּי לַוַּעַד, וְרָאִיתִי נָחָשׁ שֶׁהוּא כָּרוּךְ עַל הַצָּב. לָיְמִים יָצָא עָרוֹד מִבֵּינֵיהֶם, וּכְשֶׁבָּאתִי לִפְנֵי [רַבִּי] שִׁמְעוֹן הֶחָסִיד, אָמַר לִי: אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: הֵם הֵבִיאוּ בְּרִיָּה שֶׁלֹּא בָּרָאתִי בְּעוֹלָמִי, [אַף] אֲנִי אָבִיא עֲלֵיהֶם בְּרִיָּה שֶׁלֹּא בָּרָאתִי בְּעוֹלָמִי. וְהָאָמַר מַר: כָּל שֶׁתַּשְׁמִישָׁן וְעִבּוּרָן שָׁוֶה, יוֹלְדִין וּמְגַדְּלִין זֶה מִזֶּה, וְכָל שֶׁאֵין תַּשְׁמִישָׁן וְעִבּוּרָן שָׁוֶה, אֵין יוֹלְדִין וּמְגַדְּלִין זֶה מִזֶּה. אָמַר רַב: נֵס בְּתוֹךְ נֵס. הַאי, פּוּרְעָנוּתָא הוּא? מַאי ״נֵס בְּתוֹךְ נֵס״? לְפַרְעָנוּת.

פרק י

א חולין פרק י - אָמַר רבי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי, אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: מִנַּיִן שֶׁאֵין נוֹתְנִים מַתָּנָה לְכֹהֵן עַם־הָאָרֶץ? שֶׁנֶּאֱמַר: (דה״ב לא) ״וַיֹּאמֶר לָעָם, לְיוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַיִם לָתֵת מְנָת (לכהנים וללוים) [הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם], לְמַעַן יֶחֶזְקוּ בְּתוֹרַת ה׳״, כָּל הַמְחַזֵּיק בְּתוֹרַת ה׳ יֵשׁ לוֹ מְנָת, וְשֶׁאֵינוֹ מַחֲזִיק בְּתוֹרַת ה׳ אֵין לוֹ מְנָת.

ב אָמַר רָבָא: בָּדַק לָן רַב יוֹסֵף: הַאי כַּהֲנָא דְּחָטִיף מַתְּנָתָא, חִבּוּבֵי קָא מְחַבֵּב מִצְוָה, אוֹ זִלְזוּלֵי קָא מְזַלְזֵל בְּמִצְוָה? וּפְשַׁטְנָא לֵיהּ: (דברים יח) ׳וְנָתַן׳ ! וְלֹא שִׁיטֵּל מֵעַצְמוֹ. אָמַר אַבַּיֵי: מֵרִישׁ הֲוָה חָטִיפְנָא מַתְּנָתָא, אֲמִינָא: חִבּוּבֵי קָא מְחַבִּיבְנָא מִצְוָה. כֵּיוָן דְּשָׁמְעָנָא לְהָא: ׳וְנָתַן׳ וְלֹא שִׁיטֵּל מֵעַצְמוֹ ! מְחָטִיף לָא חָטִיפְנָא, מֵימַר (אמינא) [אָמְרִי]: ׳הָבוּ לִי׳ ! וְכֵיוָן דְּשָׁמְעָנָא לְהָא דְּתַנְיָא: [(שמואל א ח׳:ג׳) ״וַיִּטּוּ אַחֲרֵי הַבָּצַע״]. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: בְּנֵי שְׁמוּאֵל, חֶלְקָם

שָׁאֲלוּ בְּפִיהֶם, מֵימַר נַמִּי לָא אֲמִינָא, וְאִי יְהָבוּ לִי, שָׁקִילְנָא. כֵּיוָן דְּשַׁמְעָנָא לְהָא דְּתַנְיָא: הַצְּנוּעִים מוֹשְׁכִין [אֶת] יְדֵיהֶם, וְהַגַּרְגְּרָנִים חוֹלְקִים, מִשְׁקַל נַמִּי לָא שָׁקִילְנָא, לְבַר מִמַּעֲלֵי יוֹמֵי דְּכִפּוּרֵי, לְאַחְזוּקֵי נַפְשָׁאֵי בְּכַהֲנֵי. וְלִפְרוֹס יְדֵיהּ? אַנְסֵיהּ לֵיהּ עִידְנֵיהּ.

ג נז כְּתִיב: (משלי כ״ה:כ׳) ״מַעֲדֶה בֶּגֶד בְּיוֹם קָרָה, חֹמֶץ עַל נָתֶר, וְשָׁר בַּשִּׁרִים עַל לֵב רָע״. פַּשְׁטֵיהּ דִּקְרָא בְּמַאי כְּתִיב? בְּשׁוֹנָה לְתַלְמִיד שֶׁאֵינוֹ הָגוּן. דְּאָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר רַב: כָּל הַשּׁוֹנֶה לְתַלְמִיד שֶׁאֵינוֹ הָגוּן, נוֹפֵל בַּגֵּיהִנֹּם, שֶׁנֶּאֱמַר: (איוב כ׳:כ״ו) ״כָּל חֹשֶׁךְ טָמוּן לִצְפוּנָיו, תְּאָכְלֵהוּ אֵשׁ לֹא נֻפָּח, יֵרַע שָׂרִיד בְּאָהֳלוֹ״, וְאֵין ׳שָׂרִיד׳ אֶלָּא תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, שֶׁנֶּאֱמַר: (יואל ג׳:ה׳) ״וּבַשָּׂרִידִים אֲשֶׁר ה׳ קֹרֵא״. אָמַר רַבִּי זֵירָא, אָמַר רַב: כָּל הַשּׁוֹנֶה לְתַלְמִיד שֶׁאֵינוֹ הָגוּן, כְּזוֹרֵק אֶבֶן לְמֶרְקוּלִיס, שֶׁנֶּאֱמַר: (משלי כ״ו:ח׳) ״כִּצְרוֹר אֶבֶן בְּמַרְגֻּמָה, כֵּן נוֹתֵן לִכְסִיל כָּבוֹד״, (וְאֵין ״כָּבוֹד״ אֶלָּא תּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר: (שם ג) ״כָּבוֹד חֲכָמִים יְנְחָלוּ וּתְמִימִים יִנְחֲלוּ טוֹב״. אָמַר רַבִּי חָמָא בַּר חֲנִינָא: כָּל הָעוֹשֶׂה טוֹבָה לְמִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדְעָהּ, כְּאִלּוּ זוֹרֵק אֶבֶן לְמֶרְקוּלִיס, שֶׁנֶּאֱמַר: (שם כו) ״כִּצְרוֹר אֶבֶן״ וְגוֹ׳.) וּכְתִיב: (שם יט) ״לֹא נָאוֶה לִכְסִיל תַּעֲנוּג״.

ד נח תָּנֵי, רַבִּי יְהוּדָה בֶּן אַגְרָא אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: סָפֵק לֶקֶט, לֶקֶט. סָפֵק שִׁכְחָה, שִׁכְחָה. סָפֵק פֵּאָה, פֵּאָה. מַאי טַעְמָא? דְּאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: מַאי דִּכְתִיב: (תהלים פב) ״עָנִי וָרָשׁ הַצְדִּיקוּ״, מַאי ׳הַצְדִּיקוּ׳? אִילֵימָא בְּדִינִין, וְהָכְתִיב: (שמות כ״ג:ג׳) ״וְדָל לֹא תֶהְדַּר בְּרִיבוֹ״? אֶלָּא צַדֵּק מִשֶּׁלְךָ וְתֵן לוֹ.

ה נט דּוֹרְשֵׁי חֲמוּרוֹת הָיוּ אוֹמְרִים: הַזְּרוֹעַ כְּנֶגֶד הַיָּד, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: (במדבר כ״ה:ז׳) ״וַיִּקַּח רֹמַח בְּיָדוֹ״. וּלְחָיַיִם כְּנֶגֶד תְּפִלָּה, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: (תהילים ק״ו:ל׳) ״וַיַּעֲמֹד פִּינְחָס וַיְפַלֵּל״. קֵבָה כְּמַשְׁמָעָהּ, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: (במדבר כ״ה:ח׳) ״וְאֶת הָאִשָּׁה אֶל קֻבָּתָהּ״.

פרק יא

א חולין פרק יא -

ב ראשית הגז פרק אחד עשר

ג כי סליק איסי בר היני אשכחיה לד׳ יוחנן דקא מתני ליה לבריה רחלים א״ל אתניה רחלות א״ל כדכתיב רחלים מאתים א״ל לשון תורה לעצמה לשון חכמים לעצמן א״ל מאן ריש סדרא בבבל א״ל אבא אריכא א״ל אבא אריכא קרית ליה נהירנא כד הוה יתיבנה אחרי י״ז שורן אחוריה דרב קמיה דרבי ונפקי זקוקין דנורא מפומיה דרב לפומיה דר׳ ומפומיה דרבי לפומיה דרב ולית אנא ידע מה הן אומרין ואתה אבא אריכא קרית ליה:

פרק יב

א חולין פרק יב אָמַר רַבִינָא: הִלְכָךְ עוֹף טָהוֹר שֶׁהָרַג אֶת הַנֶּפֶשׁ, פָּטוּר מִשְּׁחִיטָה. מַאי טַעְמָא? דְּאָמַר קְרָא: (דברים כ״ב:ז׳) ״שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם וְאֶת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ״, בְּמִי שֶׁאַתָּה מְצֻוֶּה לְשַׁלְּחוֹ, יָצָא זֶה שֶׁאִי אַתָּה מְצֻוֶּה לְשַׁלְּחוֹ, אֶלָּא לַהֲבִיאוֹ לְבֵית־דִּין. הֵיכִי דָּמֵי? אִי דְּגָמִיר דִּינָא, בַּר קְטָלָא הוּא! אֶלָּא דְּלָא גָּמִיר דִּינֵיהּ, וּבָעֵי לְאַתּוּיֵי לְבֵית־דִּין וְקִיּוּמֵי בֵּיהּ: (שם יג) ״וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ״.

ב אָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר רַב: מָצָא קֵן בַּיִם, חַיָּב בְּשִׁלּוּחַ, שֶׁנֶּאֱמַר: (ישעיהו מ״ג:ט״ז) ״כֹּה אָמַר ה׳ הַנּוֹתֵן בַּיָּם דֶּרֶךְ״ וְגוֹ׳. אֶלָּא מֵעַתָּה, מָצָא קֵן בַּשָּׂמַיִם, דִּכְתִיב: (משלי ל׳:י״ט) ״דֶּרֶךְ הַנֶּשֶׁר בַּשָּׂמָיִם״, הָכִי נַמִּי דִּמְחַיֵּיב בְּשִׁלּוּחַ הַקֵּן? ׳דֶּרֶךְ נָשֶׁר׳ אֵיקְרֵי, ׳דֶּרֶךְ׳ סְתָמָא לָא אֵיקְרֵי.

ג ס אָמְרוּ לֵיהּ פַּפּוּנָאֵי לְרַב מַתָּנָה: מָצָא קֵן בְּרֹאשׁוֹ שֶׁל אָדָם מַהוּ? אָמַר [לְהוּ]: (שמואל ב ט״ו:ל״ב) ״וַאֲדָמָה עַל רֹאשׁוֹ״. מֹשֶׁה מִן הַתּוֹרָה מְנַיִן? (בראשית ו׳:ג׳). ״בְּשַׁגַּם הוּא בָשָׂר״. הָמָן מִן הַתּוֹרָה מְנַיִן? (שם ג) ״הֲמִן הָעֵץ״. אֶסְתֵּר מִן הַתּוֹרָה מְנַיִן? (דברים ל״א:י״ח) ״וְאָנֹכִי הַסְתֵּר אַסְתִּיר״. מָרְדֳּכַי מִן הַתּוֹרָה מְנַיִן? דִּכְתִיב: (שמות ל׳:כ״ג) ״מָר דְּרוֹר״. וּמְתַרְגְּמִינַן: מֵירָא דַּכְיָא.

ד סא [פִּסְקָא. וְאֵיזֶהוּ שֶׁאֵינוֹ מְזַמֵּן וְכוּ׳, וְכֵן יוֹנֵי הַרְדַּסְיָאוֹת פָּטוּר מִשְּׁלּוּחַ]. רַבִּי חִיָּא וְרַבִּי שִׁמְעוֹן, (בר רבי) חַד תָּנֵי: ׳הוֹרְדַּסְיָאוֹת׳. וְחַד תָּנֵי: ׳הַדְרַסְיָאוֹת׳. מַאן דְּתָנֵי ׳הוֹרְדַּסְיָאוֹת׳, עַל שֵׁם הוֹרְדוּס. וּמַאן דְּתָנֵי ׳הַדְרַסְיָאוֹת׳, עַל שֵׁם מְקוֹמָן. אָמַר רַב כַּהֲנָא: לְדִידִי חַזְיָן, וְקַיְמָן שִׁיתְּסַר דָּרֵי, כְּפָתֵי מִילָּא. וַהֲוָה קָרֵיָא: ׳קִירִי׳, ׳קִירִי׳, הֲוָה חַד מִנַּיְהוּ דְּלָא הֲוָה קָרֵיָא ׳קִירִי׳, ׳קִירִי׳. אָמְרָה לָהּ חֲבֶרְתָּהּ: סוּמָא, אִמְרִי: ׳קִירִי׳, ׳קִירִי׳. אָמְרָה: סוּמָא, אִמְרִי ׳קִירִי־כִּירִי׳, אַתְיוּהָ וְשַׁחְטוּהָ. אָמַר רַב אַשִׁי: אָמַר לִי (רבי) חֲנִינָא: מִילִּין. מִילִּין, סַלְקָא דַּעְתָּךְ? אֶלָּא אֵימָא בְּמִילִּין.

ה סב מִשְׁנָה. לֹא יִטֹּל אָדָם אֵם עַל בָּנִים, אֲפִלּוּ לְטַהֵר אֶת הַמְּצֹרָע, וּמָה אִם מִצְוָה קַלָּה שֶׁהִיא כְּאִסָּר, אָמְרָה תּוֹרָה: (דברים כ״ב:ז׳) ״לְמַעַן יִיטַב לָךְ וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים״. קַלְוָחְמֶר עַל מִצְוֹת חֲמוּרוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה. גְּמָרָא. תַּנְיָא [דְּבֵי] רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר: אֵין לְךָ כָּל מִצְוָה וּמִצְוָה שֶׁבַּתּוֹרָה, שֶׁמַּתַּן שְׂכָרָהּ בְּצִדָּהּ, שֶׁאֵין תְּחִיַּת

הַמִּתִּים תְּלוּיָה בָּהּ. בְּכִבּוּד אָב וָאֵם כְּתִיב: (שם ה) ״לְמַעַן יַאֲרִיכֻן יָמֶיךָ, וּלְמַעַן יִיטַב לָךְ״. וּבְשִׁלּוּחַ הַקֵּן כְּתִיב: ״לְמַעַן יִיטַב לָךְ וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים״, חֲרִי שֶׁאָמַר לוֹ אָבִיו: עֲלֵה לַבִּירָה וְהָבֵא לִי גוֹזָלוֹת, וְעָלָה וְשִׁלַּח אֶת הָאֵם וְלָקַח אֶת הַבָּנִים, וּבַחֲזָרָתוֹ נָפַל וּמֵת. הֵיכָן אֲרִיכוּת יָמָיו שֶׁל זֶה? וְהֵיכָן (טובות ימיו) [טוֹבָתוֹ] שֶׁל זֶה? אֶלָּא: ״לְמַעַן יַאֲרִיכֻן יָמֶיךָ״, בְּעוֹלָם שֶׁכֻּלּוֹ אָרוֹךְ, ״וּלְמַעַן יִיטַב לָךְ״, לְעוֹלָם שֶׁכֻּלּוֹ טוֹב. וְדִלְמָא לָא הָכִי הַוָה? רַבִּי יַעֲקֹב מַעֲשֶׂה חָזָא. וְדִלְמָא מְהַרְהֵר בַּעֲבֵרָה הַוָה? מַחֲשָׁבָה רָעָה אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְצָרְפָהּ לְמַעֲשֶׂה, וְדִלְמָא מְהַרְהֵר בַּעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים הַוָה? דִּכְתִיב: (יחזקאל י״ד:ה׳) ״לְמַעַן תְּפֹשׂ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּלִבָּם״. וְאָמַר רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב: זוֹ מַחֲשָׁבָת עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים. הָכִי קָאָמַר: אִם אִיתָא דְּאִיכָּא שְׂכַר מִצְוָה בְּהַאי עָלְמָא, תֵּהֲנֵי לֵיהּ וְתָגִין עֲלֵיהּ דְּלָא לֵיתֵי לִידֵי הִרְהוּר וְלִיתְזֵק. אֶלָּא שְׂכַר מִצְוָה בְּהַאי עָלְמָא לֵיכָּא. וְהָאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: שְׁלוּחֵי מִצְוָה אֵינָן נִזּוֹקִים? [בַּחֲזָרָתָן שַׁאנִי. וְהָאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: שְׁלוּחֵי מִצְוָה אֵינָן נִזּוֹקִים], לֹא בַּהֲלִיכָתָן וְלֹא בַּחֲזָרָתָן? סֵלֶם רָעוּעַ הַוָה, וּמָקוֹם דְּקָבוּעַ הֵיזֵיקָא שַׁאנִי, דִּכְתִיב: (שמואל א ט״ז:ב׳) ״וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֵיךְ אֵלֵךְ, וְשָׁמַע שָׁאוּל וַהֲרָגָנִי״. אָמַר רַב יוֹסֵף: אִלְמָלֵא דַּרְשִׁיהּ אַחֵר לְהַאי קְרָא כְּרַבִּי יַעֲקֹב בַּר בַּרְתֵּהּ, לָא חָטָא, מַאי חָזָא? אִיכָּא דְּאָמְרִי: כִּי הַאי מַעֲשֶׂה חָזָא. וְאִיכָּא דְּאָמְרִי: לִישָׁנָא דְּרַבִּי חוּצְפִּית הַמְתַרְגְּמָן חָזָא, דַּהֲוָה מוּטֶלֶת בְּאַשְׁפָּה. אָמַר: פֶּה שֶׁהֵפִיק מַרְגָּלִיּוֹת יִלְחַךְ עָפָר? וְהוּא לָא יָדַע: ״לְמַעַן יִיטַב לָךְ״, בְּעוֹלָם שֶׁכֻּלּוֹ טוֹב. ״וּלְמַעַן יַאֲרִיכֻן יָמֶיךָ״, בְּעוֹלָם שֶׁכֻּלּוֹ אָרוֹךְ.

ו הַדָּרָן עָלָךְ שִׁלּוּחַ הַקֵּן וּסְלִיקָא לָהּ מַסֶּכֶת חוּלִין בְּסַיְעָתָא דִּשְׁמַיָּא